

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

**Právní úprava v pojišťovnictví
po roce 1992 do současnosti**

Diplomová práce

Vedoucí práce

Mgr. Milan Hradec, Dr.

Autor práce

Bc. Otakar Martínek

Plzeň

2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Otakar MARTÍNEK**
Osobní číslo: **R16M0161P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Právní úprava v pojištnictví po roce 1992 do současnosti**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Definice pojmů
3. Pojistná smlouva
4. Regulace v pojištnictví
5. Česká asociace pojišťoven
6. Vývoj právní úpravy pojištnictví na našem území
7. Komparace právní úpravy
8. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

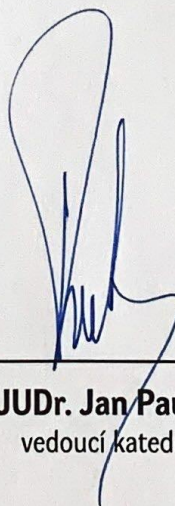
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Milan Hradec, Dr.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Právní úprava v pojišťovnictví po roce 1992 do současnosti“ zpracoval samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil, jsou řádně ocitovány v poznámkách pod čarou a uvedeny v seznamu použité literatury. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Plzni dne 30. 3. 2021

.....
Bc. Otakar Martínek

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych chtěl velmi poděkovat vedoucímu práce Mgr. Milanovi Hradcovi, Dr., za jeho vstřícný přístup, cenné rady a čas, který mi při vedení práce věnoval. Rovněž bych rád poděkoval své přítelkyni a rodině za trpělivost a morální podporu.

Obsah

ÚVOD	1
1. POJIŠŤOVNICTVÍ A POJIŠTĚNÍ.....	3
1.1 <i>Vznik a zánik pojištění</i>	5
1.2 <i>Formy pojištění</i>	7
1.2.1 <i>Zákonné pojištění</i>	7
1.2.2 <i>Povinně smluvní pojištění</i>	8
1.2.3 <i>Dobrovolné smluvní pojištění</i>	9
1.2.4 <i>Sociální zabezpečení</i>	9
1.2.4.1 <i>Sociální pojištění</i>	10
1.2.4.2 <i>Zdravotní pojištění</i>	13
1.3 <i>Druhy pojištění podle občanského zákoníku</i>	15
1.3.1 <i>Životní pojištění osob</i>	16
1.3.2 <i>Neživotní pojištění osob</i>	17
1.3.3 <i>Pojištění majetku</i>	18
1.3.4 <i>Pojištění právní ochrany</i>	19
1.3.5 <i>Pojištění odpovědnosti</i>	19
1.3.6 <i>Pojištění úvěru nebo záruky</i>	20
1.3.7 <i>Pojištění finančních ztrát</i>	20
2. ORGANIZACE A INSTITUCE V POJIŠŤOVNICTVÍ.....	21
2.1 <i>Pojišťovny</i>	21
2.2 <i>Zajišťovny</i>	24
2.3 <i>Pojišťovací zprostředkovatelé</i>	25
2.4 <i>Česká kancelář pojistitelů</i>	27
2.5 <i>Česká asociace pojišťoven</i>	28
2.6 <i>Regulace a dohled v pojišťovnictví</i>	29
3. VŠEOBECNÝ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY POJIŠTĚNÍ NA NAŠEM ÚZEMÍ OD ROKU 1992.....	31
3.1 <i>Vývoj právní úpravy týkající se veřejného zdravotního pojištění od roku 1992</i>	37
3.2 <i>Vývoj právní úpravy týkající se pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla od roku 1992</i>	43
3.3 <i>Vývoj právní úpravy týkající se zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání od roku 1992</i>	49
ZÁVĚR.....	55
CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ	58
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	60

ÚVOD

Předmětem této diplomové práce je právní úprava v pojišťovnictví po roce 1992 do současnosti. Téma pojištění a pojišťovnictví považuji za aktuální a všudypřítomné, jelikož se v určité podobě týká každého z nás. Pojištění je významným odvětvím tržní ekonomiky a jeho role v moderním státě a celé ekonomice je nezastupitelná. Úkolem pojištění je chránit osoby před nepříznivými (zejména finančními) následky, které mohou nastat v důsledku situací, ke kterým může, ale nemusí dojít. Pro tyto nahodilé události, nejisté jevy a procesy se užívá pojem riziko. Riziko s pojištěním úzce souvisí, jelikož je u pojišťoven předmětem podnikání a při pojištění dochází k přesunu rizika na pojistitele. Pojištění nedokáže ovlivnit výskyt nahodilých událostí, které mohou mít nepříznivý vliv na lidský život, přírodu či společnost, ale pomáhá zmírnit finanční dopad těchto událostí a obnovit chod domácností a společnosti, díky čemuž pomáhá udržovat stabilitu ekonomiky.

Pojištění má dlouhou historii. Již v dávných dobách se lidé snažili ochránit před nahodilými jevy, a tak první zmínky o službách, které by mohly připomínat dnešní formy pojištění, nalezneme již v období 2500 let před naším letopočtem. Významný posun v oblasti pojišťovacího práva bývá spojován s rozvojem obchodu a řemesla a s následným vznikem gild, řádů a cechů. Ve středověku plnily funkci sociálního a zdravotního pojištění právě cechovní zajišťovací spolky či horní řády, které si svépomocí zařizovaly tzv. podpůrné pokladny, ze kterých následně poskytovaly podporu členům a jejich rodinám v případě nemoci či úmrtí člena. Od druhé poloviny 18. století docházelo k institucionalizaci pojišťovnictví a ke vzniku pojišťoven. V této době bylo poskytováno pojištění požární, námořní a životní. Od 19. století se pojištění stávalo předmětem podnikání a docházelo k jeho poměrně rychlému rozvoji a k rozšiřování provozovaných druhů pojištění.

Změny ve společnosti spojené s rokem 1989 se postupně propisovaly do nejrůznějších oblastí a výjimkou nebylo ani pojištění. Zákony, které zde byly v tuto dobu platné a na tehdejší dobu dostatečné, přestaly kvůli měnícím se podmínkám stačit. Bylo tedy třeba vytvořit novou vhodnou legislativu, která by otázku pojištění upravovala. Další úpravy a změny právních předpisů byly spojeny se vstupem České republiky do Evropské unie.

V současné době je na českém pojistném trhu nabízena celá řada různých druhů pojištění a postihnout všechny změny v legislativě týkající se každého z nich by výrazně přesahovalo rozsah diplomové práce. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl

nejprve všeobecně nastínit vývoj právní úpravy pojištění na našem území a následně se zaměřit na tři vybrané druhy pojištění a sledovat změny a vývoj jejich právní úpravy od roku 1992 více do hloubky.

Cílem práce je tedy seznámit čtenáře s principy fungování pojišťovnictví, s některými základními pojmy souvisejícími s pojištěním, s institucemi působícími v oblasti pojišťovnictví a zároveň představit ucelený vývoj a podstatu právní úpravy pojišťovnictví od roku 1992 na třech předem stanovených typech pojištění. V práci se zároveň snažím postihnout významnější změny promítnuté v důsledku přijetí jednotlivých zákonů.

Vývoj právní úpravy bude sledován u zdravotního pojištění, které lze chápat jako veřejné povinné pojištění, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, které v současnosti funguje jako povinné smluvní pojištění a pojištění zákonné odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Záměrně byly zvoleny zcela odlišné druhy pojištění, aby bylo možné ukázat vývoj právní úpravy u pojištění veřejného (zdravotní pojištění), zákonného (zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo z nemoci z povolání) a povinně smluvního pojištění (povinné ručení).

Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních kapitol, které jsou následně členěny na další podkapitoly. V první kapitole se zabírám samotnými pojmy pojištění a pojišťovnictví, definuji jednotlivé formy pojištění a druhy pojištění dle občanského zákoníku. V druhé kapitole se věnuji institucím působícím v pojišťovnictví včetně dohledu v pojišťovnictví. Těžiště práce pak leží zejména ve třetí kapitole, kde se věnuji mapování vývoje právní úpravy.

Při psaní práce jsem čerpal především z příslušných právních předpisů. Dále byla využívána odborná literatura, internetové zdroje a články věnující se dané problematice. Vzhledem k tomu, že se práce zaměřuje na vývoj právní úpravy pouze na našem území, čerpal jsem z česky psané literatury.

1. POJIŠŤOVNICTVÍ A POJIŠTĚNÍ

Problematika týkající se pojištění a pojišťovnictví bývá řazena do tzv. pojišťovacího práva, nicméně samotný pojem pojišťovnictví není definován žádným právním předpisem. I přesto je jeho význam všeobecně známý. V literatuře bývá pojišťovnictví charakterizováno jako „... *specifické odvětví ekonomiky zabezpečující finanční eliminaci rizik ovlivňujících činnost lidí*.“¹ Pojišťovnictví je možné chápat jako finanční službu, jejímž úkolem je „... *prostřednictvím pojišťovací činnosti vytvářet a rozdělovat speciální peněžní rezervy a fondy a v rámci stanovených pravidel je užívat k uhrazení pojistných potřeb*...“² Pojišťovací činnost můžeme na základě zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví definovat jako „... *přebírání pojistných rizik na základě uzavřených pojistných smluv a plnění z nich*...“³

Pojišťovnictví v sobě zahrnuje jednak komerční či soukromé pojištění, jednak sociální pojištění. Většina komerčních pojištění bývá dobrovolná a platí u nich princip ekvivalence, tzn. že výše pojistného se odvíjí od velikosti případného rizika. Komerční pojištění, pro které je typická smluvní podoba, poskytují komerční pojišťovny. U pojištění sociálního je výše pojistného určena procentem z příjmu.⁴

Pojištění lze obecně definovat jako ochranu proti náhodným jevům, ke kterým může docházet a které mohou mít negativní dopad na finanční situaci jednotlivců, ale i na celou společnost. Úkolem pojištění je pomoci zmírnit následky, které s sebou náhodné jevy mohou nést a které by mohly mít negativní dopady. Pojištění „... *zabezpečuje finanční eliminaci rizik ovlivňujících činnosti lidí* ...“⁵ a zároveň „... *pomáhá zajišťovat veškeré hodnoty včetně zdraví a života*...“⁶

V pojistných vztazích zákon rozlišuje pojistníka, pojistitele a pojištěného. Pojistitelem je právnická osoba, která je oprávněna na území České republiky provozovat pojištění (pojišťovny případně jiné instituce). Pojistník je fyzická či právnická osoba, která uzavřela s pojistitelem smlouvu a zavázala se platit

¹ KAMENÍKOVÁ, Blanka, Jiří POLÁCH a Miloš KRÁL. *Bankovnictví a pojišťovnictví: studijní pomůcka pro distanční studium*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008. ISBN 978-80-7318-655-5, str. 124.

² KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘÍKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 13.

³ Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, § 3, odst. 1, písm. f).

⁴ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 43-64.

⁵ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7, str. 14.

⁶ Tamtéž, str. 14.

pojistné. Za pojištěného je považován ten, na koho se pojištění vztahuje. Jedná se o osobu, „... které vzniká na základě uzavřené pojistné smlouvy právo na pojistné plnění, a to bez ohledu na to, zda pojištění sjednala sama, nebo jiná osoba (pojistník).“⁷

V případě, že dojde k nahodilé události, která ohrozí ekonomický subjekt, hovoříme o vzniku škody, respektive újmy. Jedná se o „... konkretizaci realizace rizika, kterým je daný subjekt ohrožován.“⁸ Újma může mít materiální a nemateriální podobu. Materiální újma vyjádřená v penězích bývá nazývaná škodou. „Škoda, ... je majetková a jiná materiální škoda, kterou lze vyjádřit v penězích.“⁹ Materiální škody mohou mít podobu věcných ztrát (ztráta či poškození věci), snížení či ztráty příjmu (například v případě pracovní neschopnosti) a neplánovaných výdajů. Při nemateriální újmě nedochází k přímé ztrátě na majetku, ale jedná se o jakoukoliv újmu, která v některých případech může působit nepřímo i na majetek (například bolest po úrazu, psychická újma aj.). Pojištění se zaměřuje především na krytí materiálních škod, ale zároveň se snaží krýt i škody nemateriální.¹⁰

Nahodilé události, u kterých vzniká nárok na pojistné plnění, označujeme pojmem pojistné události. V případě, že k pojistné události dojde, musí pojištěný tuto událost nahlásit a následně dochází k jejímu šetření a případně k vyplacení či k odmítnutí uhrazení pojistného plnění. Tomuto procesu se říká likvidace pojistné události. Likvidaci pojistné události provádí likvidátor, který má za úkol prošetřit vznik a průběh pojistné události, posoudit nárok na pojistné plnění a toto pojistné plnění případně vyčíslit. Česká asociace pojišťoven definuje likvidaci jako „Soubor činností spojených s vyřizováním pojistné události, který počíná zahájením šetření nutného ke zjištění povinnosti pojišťovny plnit a rozsahu této povinnosti a končí stanovením výše pojistného plnění.“¹¹

⁷ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 45.

⁸ Tamtéž, str. 20.

⁹ Právo na náhradu škody a nemajetkové újmy. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-nahradu-skody-a-nemajetkove-ujmy.aspx>.

¹⁰ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 20-21.

¹¹ Slovník pojmů. *Česká asociace pojišťoven* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/slovník-pojmu/1285-likvidace-pojistne-udalosti?highlight=WyJsaWt2aWRhY2UiXQ==>.

Pojistné plnění je „... náhrada pojistitele v případě, že dojde k pojistné události.“¹² Tato náhrada mívá zpravidla finanční podobu, ale v některých případech může mít formu naturálního plnění. Pojistné plnění v peněžní podobě může mít formu náhrady škody, kdy dochází ke krytí konkrétních potřeb pojištěných (například pojištění majetku) nebo výplaty pojistného plnění, kterou se kryjí abstraktní potřeby pojištěných (například životní či úrazové pojištění). K naturálnímu plnění dochází například u technické, zdravotní či právní asistence.¹³

Díky pojištění dochází ke stabilizaci ekonomické úrovně, a to jak jednotlivců, tak i podnikatelských subjektů. Pojištění zároveň ovlivňuje fungování tržní ekonomiky díky tomu, že kryje ztráty v případě nahodilých událostí z pojistného plnění.¹⁴

1.1 Vznik a zánik pojištění

Počátek pojištění bývá určen v pojistné smlouvě a jedná se o časový údaj, který stanovuje, kdy nabývá platnosti uzavřená smlouva o pojištění a začíná platit sjednané pojištění. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v § 2772 stanovuje, že v případě, kdy není doba vzniku pojištění ujednána, „... vzniká pojištění prvním dnem následujícím po dni uzavření smlouvy.“¹⁵ Teprve s počátkem pojištění začínají být kryta všechna rizika a hrazeny případné škody.

Prostřednictvím pojistné smlouvy se zavazuje pojistitel poskytnout pojistníkovi či třetí osobě pojistné plnění v případě vzniku nahodilé události kryté pojištěním. Pojistník se smlouvou zároveň zavazuje hradit pojistné. Pojistné je cena, kterou pojistník platí za pojištění. Jedná se o úplatu „... za přenesení negativních finančních důsledků nahodilosti z jednotlivých subjektů na pojistitele.“¹⁶

Zákon vyžaduje, aby pojistné smlouvy byly uzavírány písemně s výjimkou pojištění, které je uzavíráno na kratší dobu, než je jeden rok. Pojistitel je povinen

¹² DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 51.

¹³ Tamtéž, str. 51.

¹⁴ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, c2009. ISBN 978-80-86929-51-4, str. 9.

¹⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2772, odst. 1.

¹⁶ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 63.

vydat pojistníkovi jako potvrzení o uzavření smlouvy pojistku. Pojistka slouží jako potvrzení pojistné smlouvy mezi pojistníkem a pojistitelem.¹⁷

V případě, že pojistná smlouva odkazuje na pojistné podmínky, je nutné s nimi seznámit pojistníka ještě před vznikem smlouvy (výjimkou je případ, kdy se uzavírá smlouva formou obchodu na dálku). Pojistné podmínky dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále také NOZ) stanovují „... *podrobnosti o vzniku, trvání a zániku pojištění, pojistnou událost, výluky z pojištění a způsob určení rozsahu pojistného plnění a jeho splatnost.*“¹⁸

K zániku pojištění může dojít několika způsoby. V případě, že dojde k uplynutí pojistné doby a v pojistné smlouvě není specifikováno jinak, pojištění zaniká. Pojištění může zaniknout nezaplacením pojistného (pokud je pojistník na zánik pojištění v případě nezaplacení upozorněn). K zániku pojištění může dojít také dohodou. „*K platnosti dohody o zániku pojištění se vyžaduje, aby v ní strany ujednaly, jak se vyrovnají. Není-li ujednan okamžik zániku pojištění, platí, že pojištění zaniklo dnem, kdy dohoda nabyla účinnosti.*“¹⁹

Pojištění může zaniknout také výpovědí, a to jak ze strany pojistníka, tak pojistitele. Odstoupením od smlouvy může rovněž dojít k zániku pojištění. Pojistitel může odstoupit od smlouvy v případě, že pojistník neuvedl pravdivé údaje, které jsou podstatné pro ohodnocení pojistného rizika (viz NOZ § 2788). K zániku pojištění může dojít změnou vlastnictví pojištěného majetku, není-li stanoveno jinak. „*Nebylo-li výslovně ujednáno, že pojištění změnou vlastnictví nebo spoluvlastnictví pojištěného majetku nezaniká, zanikne pojištění dnem oznámení této změny pojistiteli.*“²⁰ Pojištění zaniká také z jiných důvodů, stanovených zákonem. „*Pojištění zaniká zánikem pojistného zájmu, zánikem pojistného nebezpečí, dnem smrti pojištěné osoby, dnem zániku pojištěné právnické osoby bez právního nástupce nebo dnem odmítnutí pojistného plnění.*“²¹

¹⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2758 až 2775.

¹⁸ Tamtéž, § 2774, odst. 1.

¹⁹ Tamtéž, § 2802.

²⁰ Tamtéž, § 2812.

²¹ Tamtéž, § 2810.

1.2 Formy pojištění

Oblast pojišťovnictví je značně široká a na pojištění můžeme nahlížet z mnoha úhlů pohledu. Také v literatuře nalezneme řadu možností a hledisek, podle kterých lze jednotlivá pojištění rozdělovat a kategorizovat. Podle způsobu vzniku pojištění můžeme rozlišovat pojištění zákonné a pojištění smluvní. Smluvní pojištění lze dále dělit na pojištění dobrovolné a povinné.²² Zcela specifickým typem pojištění je pak pojištění sociální, pro které se někdy používá vhodnější termín sociální zabezpečení.

1.2.1 Zákonné pojištění

Zákonné pojištění je dnes považováno v rozvinuté ekonomice za jakýsi přežitek. Jeho prostřednictvím dochází k narušení soutěžních podmínek a v podstatě se jedná o monopol, jelikož pojistníkovi není umožněno vybrat si pojistitele ani pojistný produkt. Jak již název napovídá, zákonné pojištění vychází ze zákona, kde jsou stanoveny podmínky jeho vzniku, pojistné podmínky, sazby, způsob placení a další skutečnosti. Zákonné pojištění, na rozdíl od ostatních forem pojištění, nevzniká podpisem pojistné smlouvy, ale na základě vzniku skutečnosti stanovené právním předpisem. Jeho vznik nezávisí na vůli pojistníka ani pojištěného subjektu a nejedná se tedy o smluvní pojištění. U nás v současnosti funguje jen jedno zákonné pojištění, a to zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.²³ Povinnost uzavřít toto zákonné pojištění ukládá zaměstnavateli zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce v § 365 odst. 1, kterým se odkazuje na zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce § 205d.

Tento typ pojištění má svá specifika, například pojistné plnění není omezeno limitem. „Zaměstnavatel má právo, aby za něho pojišťovna ... nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce.“²⁴ U zákonného pojištění se také nesetkáme s tzv. spoluúčastí – pojištěný se tedy

²² KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 16.

²³ Tamtéž, str. 366-367.

²⁴ Vyhláška č. 125/1993 Sb., Vyhláška ministerstva financí, kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, § 2, odst. 1.

nepodílí na plnění z pojištění. Pojištění navíc není místně ani časově omezené a trvá po celou dobu, kdy zaměstnavatel zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance.²⁵

V současnosti zákonné pojištění na našem území poskytují dvě pojišťovny – Generali Česká pojišťovna a.s. a Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group. „U České pojišťovny jsou pojištěni zaměstnavatelé, kteří byli pro případ své odpovědnosti pojištěni u ČP k 31. 12. 1992, a právní nástupci těchto organizací. Ostatní zaměstnavatelé jsou pojištěni u Kooperativy pojišťovny.“²⁶

1.2.2 Povinně smluvní pojištění

Povinně smluvní pojištění, na rozdíl od zákonného pojištění, vzniká uzavřením pojistné smlouvy. Povinnost uzavřít tento typ pojištění je stanovena v právním předpisu – jedná se tedy o tzv. kontraktační povinnost neboli smluvní přímus²⁷. Povinně smluvní pojištění se obvykle týká činností, u kterých je větší pravděpodobnost vzniku rizika a újmy a kde zároveň „... existuje zvýšený veřejný zájem na tom, aby se poškozenému dostalo vždy náhrady, aniž by musel spoléhat na schopnost škůdce tuto újmu uhradit.“²⁸

Tento typ pojištění je pružnější než zákonné pojištění, jelikož pojistník má možnost zvolit si pojistitele a fungují zde stimuly jako je bonus a malus. Bonus je odměna či sleva na pojistném za bezškodný průběh pojištění a malus je naopak přírážka na pojistném za časté škody. Tento systém by měl pojistníky motivovat k bezpečnějšímu a zodpovědnějšímu chování.²⁹

V současné době rozlišujeme více než 50 typů povinných pojištění a ve většině případů se jedná o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou výkonem činnosti.³⁰ Povinnost uzavřít povinně smluvní pojištění odpovědnosti

²⁵ MORAVCOVÁ, Stanislava. Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání... Zklamání na všech frontách. *Pojistný obzor* [online]. 2016, (3), 24-27 [cit. 2021-02-27]. ISSN 2464-7381. Dostupné z: <https://www.pojistnyobzor.cz/archiv/68-2016-3>, str. 24.

²⁶ Tamtéž, str. 24.

²⁷ Pojem smluvní přímus nebo též kontraktační povinnost označuje právní povinnost uzavřít smlouvu. Tato povinnost může vzniknout na základě zákona (např. u povinně smluvního pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla) nebo na základě jiné smlouvy (např. smlouva o smlouvě budoucí).

²⁸ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 361.

²⁹ Informace pro veřejnost ohledně uplatňování bonusů a malusů v rámci tzv. povinného ručení. *Česká národní banka* [online]. 05. 10. 2015 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/vykon-dohledu/upozorneni-pro-verejnost/20151005_bonus_malus_povinne_ruceni/index.html.

³⁰ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 361.

za újmu způsobenou výkonem činnosti je tak stanovena například lékařům³¹, advokátům³², auditorům³³ či notářům³⁴. Mezi povinně smluvní pojištění patří také pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla³⁵ (tzv. povinné ručení) či pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu práva myslivosti³⁶.

1.2.3 Dobrovolné smluvní pojištění

Uzavření či ukončení dobrovolného pojištění závisí zcela na vůli konkrétní osoby. U tohoto typu pojištění obvykle pojišťovna stanovuje pravidla pojištění formou pojistných podmínek, je ovšem zcela na vůli konkrétní osoby, zda tyto podmínky bude akceptovat a pojištění s pojišťovnou uzavře. Při dobrovolném pojištění „... se sjednává pojistná smlouva mezi zájemcem o pojištění a pojišťovnou, a to v závislosti na rozhodnutí zájemce o pojištění.“³⁷ Příkladem dobrovolného smluvního pojištění je například pojištění majetku, úrazové pojištění, cestovní pojištění či havarijní pojištění.

1.2.4 Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení, které někdy bývá nazývané také veřejné, sociální či nekomerční pojištění, je zcela specifickým druhem pojištění. Úkolem sociálního zabezpečení je krýt rizika sociálního charakteru, mezi která patří například potřeba

³¹ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, § 45, odst. 2, písm. n). „Poskytovatel je povinen ... uzavřít pojistnou smlouvu o pojištění své odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb, a to v rozsahu, v jakém lze rozumně předpokládat, že by jej mohla taková odpovědnost postihnout; toto pojištění musí trvat po celou dobu poskytování zdravotních služeb...“.

³² Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 24a, odst. 1. „Advokát, který vykonává advokacii samostatně nebo ve sdružení, musí být pojištěn pro případ odpovědnosti za újmu, za kterou klientovi odpovídá...“.

³³ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů, § 22. „Auditorská společnost a statutární auditor vykonávající auditorskou činnost vlastním jménem a na vlastní účet musejí být pojištěni pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s prováděním auditorské činnosti...“.

³⁴ Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, § 9, odst. 1, písm. d). „Předpokladem zahájení činnosti notáře je ... uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s touto činností.“.

³⁵ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, § 3, odst. 1. „Pojistitel je vždy povinen uzavřít pojistnou smlouvu, jestliže návrh na její uzavření neodporuje tomuto zákonu, zákonu upravujícímu pojistnou smlouvu nebo pojistným podmínkám pojistitele.“.

³⁶ Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, § 48, odst. 1. „Každý, kdo loví zvěř, musí být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při této činnosti ublížením na zdraví nebo usmrcením jiných osob...“.

³⁷ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 37.

související s dlouhodobou i krátkodobou pracovní neschopností, s nezaměstnaností, potřeba související s pracovními úrazy a nemocemi či zdravotní péče. Tento typ zabezpečení je organizovaný státem a v České republice je toto pojištění povinné mimo jiné proto, aby nedocházelo k podceňování rizik ze strany jednotlivců. Díky sociálnímu pojištění jsou kryta rizika i u osob, které by komerční pojištění pojistilo jen s obtížemi či vůbec (například vážně nemocné osoby).³⁸

Problematiku sociálního zabezpečení na našem území upravuje zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, který vešel v účinnost v lednu roku 1993. „*Tento zákon upravuje pojistné na sociální zabezpečení, které zahrnuje pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění, a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.*“³⁹ Na našem území jsou tedy sociální rizika řešena jednak formou sociálního pojištění a jednak zdravotním pojištěním.

1.2.4.1 Sociální pojištění

Sociální pojistné se nestanovuje na základě rizika, jak tomu bývá u běžného komerčního pojištění, ale jeho výše je určena pro všechny osoby stejným způsobem, a to procenty z příjmu. U sociálního pojištění se uplatňuje princip solidarity zdravých a pracujících osob s nemocnými a ekonomicky neaktivními. Určité procento tedy platí všichni, ale podpora je vyplácena jen potřebným (například podpora v nezaměstnanosti). Na platbách pojistného se podílí také stát, který platí pojištění například za děti, důchodce či studenty a také zaměstnavatelé, kteří platí část pojistného za své zaměstnance.⁴⁰

Sociální pojištění se financuje ze státního rozpočtu, do kterého odvádí zaměstnavatelé i zaměstnanci pojistné, a následně dochází k hrazení dávek z tohoto rozpočtu. V současné době zaměstnanci platí pojistné ve výši 6,5 % z vyměřovacího základu a zaměstnavatelé odvádí 24,8 %⁴¹ z vyměřovacího základu. Správu dávek má na starosti Česká správa sociálního zabezpečení.⁴²

³⁸ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 38-39.

³⁹ Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, § 1, odst. 1.

⁴⁰ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3, str. 247.

⁴¹ Z čehož 2,1 % jde na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku nezaměstnanosti.

⁴² DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 38-39.

Ke krytí dlouhodobé pracovní neschopnosti dochází prostřednictvím důchodového pojištění, které je upravováno zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Zákon rozlišuje celkem čtyři typy důchodů – starobní, invalidní, vdovský/vdovecký a sirotčí. „*Důchodové pojištění zajišťuje občany pro případ stáří, invalidity nebo při ztrátě živitele.*“⁴³ V zákoně jsou stanoveny podmínky tzv. valorizace důchodů neboli pravidelného „... zvyšování důchodu v závislosti na růstu indexu spotřebitelských cen a růstu reálné mzdy ...“.⁴⁴ Starobní důchod je vyplácen po dosažení určitého věku stanoveného zákonem.⁴⁵ „*Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku, popřípadě splňuje další podmínky stanovené v tomto zákoně.*“⁴⁶ Invalidní důchod bývá vyplácen osobám mladším 65 let, které se staly invalidními a jejichž pracovní schopnosti v důsledku dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesly o nejméně 35 %. Jeho výše závisí mimo jiné na stupni invalidity, u které rozlišujeme tři stupně⁴⁷. Vdovský či vdovecký důchod se vyplácí osobám, kterým zemřel manžel/manželka. Tento typ důchodu náleží osobě jeden rok po smrti manžela/manželky s výjimkou případů, kdy vdova/vdovec pečuje o nezaopatřené dítě, o dítě závislé na pomoci jiné osoby a v dalších případech stanovených zákonem, kdy může být důchod vyplácen delší dobu. Sirotčí důchod náleží nezaopatřenému dítěti, kterému zemřel rodič (osvojitel) či osoba, které dítě bylo svěřené do péče.⁴⁸ Dle dat dostupných ze stránek Českého statistického úřadu na konci roku 2020 některý z výše zmíněných důchodů pobíralo 2 881 424 osob.⁴⁹

V rámci sociálního nemocenského pojištění dochází ke krytí krátkodobé pracovní neschopnosti. Osobám jsou vypláceny dávky, které krátkodobě nahrazují příjem. Patří sem nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, dávka otcovské poporodní péče (někdy též nazývaná „otcovská“), ošetřovné, dlouhodobé ošetřovné

⁴³ Vybrané údaje o sociálním zabezpečení za rok 2019. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2020 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920.pdf/47e97485-48a7-4838-9a49-6394d7688052?version=1.1>, str. 6.

⁴⁴ *Česká správa sociálního zabezpečení - 25 let*. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, [2015]. ISBN 978-80-87039-43-4, str. 14.

⁴⁵ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, § 28 až 32.

⁴⁶ Tamtéž, § 28.

⁴⁷ Invalidita 1. stupně s pracovním omezením 35-49 %, invalidita 2. stupně s pracovním omezením 50–69 % a invalidita 3. stupně s pracovním omezením 70 % a více.

⁴⁸ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, § 49 až § 53.

⁴⁹ Příjemci důchodů (v prosinci příslušného roku). *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afPfm=VYSTUPOBJEKT&pvo=SZB05a&z=T&f=TABULKA&skupId=467&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E301_null_&katalog=30850&pvo=SZB05a&str=v206&v=v4__null__null.

a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.⁵⁰ Dávky nemocenského pojištění jsou vypláceny osobám, které jsou dočasně pracovně neschopné, případně jim byla nařízena karanténa na dobu delší než 14 kalendářních dní. V případě, že si pojištěnec pracovní neschopnost způsobil záměrně či mu v době pracovní neschopnosti vznikl nárok na starobní důchod, nárok na dávky nemocenského pojištění mu zaniká.⁵¹ Nárok na peněžitou pomoc v mateřství mají osoby, které přesně stanovuje § 32 zákona 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, který mimo jiné určuje, že osoba musí být účastna na pojištění minimálně po dobu 270 kalendářních dní během posledních dvou let před dnem, kdy nastoupí na peněžitou pomoc v mateřství. Zákon rovněž stanovuje podmínky tzv. otcovské, která trvá jeden týden. Nástup na otcovskou začíná v den, který si určí pojištěnec, ale musí se jednat o období šesti týdnů od narození či převzetí dítěte do péče.⁵² Ošetřovné je vypláceno zaměstnancům, kteří nemohou vykonávat svou práci z důvodů ošetřování dítěte mladšího deseti let, které je nemocné či zraněné, či jiného člena domácnosti, který kvůli zdravotnímu stavu vyžaduje nezbytně ošetřování. K vyplácení dochází také v případě, že je nutné o dítě pečovat, protože škola či jiné dětské zařízení je uzavřeno z důvodu havárie, mimořádných opatření, epidemie či jiných důvodů.⁵³ Vyrovnávací příspěvek v těhotenství je určen těm zaměstnankyním, které z důvodu těhotenství, mateřství či kojení nemohou vykonávat stejnou práci jako doposud, jsou převedeny na jinou práci a z tohoto důvodu by měly mít nižší příjem.⁵⁴

Sociální pojištění slouží také ke krytí potřeb v nezaměstnanosti. Na podporu v nezaměstnanosti má nárok uchazeč o zaměstnání, který splní podmínky stanovené v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Pro získání podpory musí být uchazeč o zaměstnání za poslední dva roky účastný na důchodovém pojištění alespoň dvanáct měsíců, musí požádat krajskou pobočku Úřadu práce, u které je vedený, o poskytnutí podpory v nezaměstnanosti a nesmí dostávat starobní důchod. Uchazeč o zaměstnání do 50 let může pobírat podporu pět měsíců, uchazeč nad 50 a do 55 let osm měsíců a uchazeč starší 55 let může pobírat podporu až jedenáct měsíců. Podporu při rekvalifikaci si může nárokovat „... uchazeč o zaměstnání, který se účastní rekvalifikace zabezpečované krajskou pobočkou

⁵⁰ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, § 4.

⁵¹ Tamtéž, § 23 až 25.

⁵² Tamtéž, § 38a.

⁵³ Tamtéž, § 39.

⁵⁴ Tamtéž, § 42.

*Úřadu práce ... a ke dni, k němuž má být podpora při rekvalifikaci přiznána, není poživatелеm starobního důchodu.*⁵⁵

1.2.4.2 Zdravotní pojištění

V České republice je zdravotní pojištění finančně i organizačně oddělené od pojištění sociálního. V současné době na našem území působí sedm zdravotních pojišťoven⁵⁶, které provozují všeobecné zdravotní pojištění. Právní rámec všeobecného zdravotního pojištění je ukotven v zákoně č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

Dle tohoto zákona je zdravotně pojištěná každá osoba, která má na území České republiky trvalý pobyt nebo která je zaměstnaná u zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt na území ČR. Zdravotní pojištění vzniká dnem narození (v případě, že se jedná o osobu s trvalým pobytem na území ČR), získáním trvalého pobytu na našem území nebo v okamžiku, kdy se osoba bez trvalého pobytu stane zaměstnancem u zaměstnavatele se sídlem/trvalým pobytem na území ČR. Zdravotní pojištění zaniká smrtí pojištěnce či prohlášením za mrtvého, ukončením trvalého pobytu či ztrátou zaměstnání. Není-li stanoveno v zákoně jinak, má pojištěnec právo na výběr zdravotní pojišťovny a jednou za dvanáct měsíců může zdravotní pojišťovnu změnit (vždy jen k prvnímu dni kalendářního pololetí).⁵⁷

Příjmy zdravotních pojišťoven jsou tvořeny platbami pojistného od pojištěnců, od zaměstnavatelů za osoby, které zaměstnávají (za osobu v zaměstnaneckém poměru odvádí zaměstnavatel na zdravotní pojištění 13,5 % z vyměřovacího základu – z toho 1/3 platí zaměstnanec a 2/3 zaměstnavatel), od státu za nezaopatřené děti, důchodce apod., vlastními zdroji získanými využíváním fondů zdravotní pojišťovny a dalšími příjmy, jako jsou například dary.⁵⁸

Vybrané pojistné se přerozděluje mezi jednotlivé zdravotní pojišťovny na základě věkové struktury pojištěnců. Zdravotní pojišťovny následně uhrazují

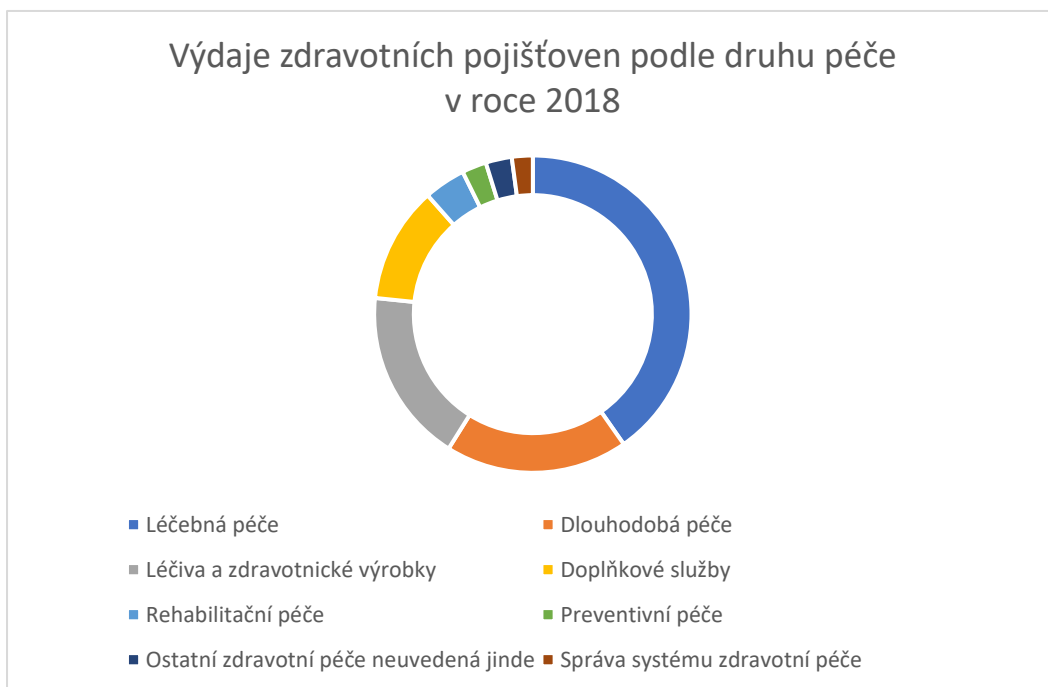
⁵⁵ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, § 40, odst. 1.

⁵⁶ Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, Vojenská zdravotní pojišťovna České republiky, Česká průmyslová zdravotní pojišťovna, Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví, Zaměstnanecká pojišťovna Škoda, Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra České republiky, Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna.

⁵⁷ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, § 2 až 11a.

⁵⁸ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 42.

zdravotní péči na základě smluv se zdravotnickými zařízeními. „Ze zdravotního pojištění se hradí zdravotní služby poskytnuté pojištěnci s cílem zlepšit nebo zachovat jeho zdravotní stav nebo zmírnit jeho utrpení...“⁵⁹ Zdravotní pojišťovny se tak velkou mírou podílí na financování zdravotní péče. „Veřejné zdravotní pojišťovny se v roce 2018 podílely ze 78,5 % (283,9 mld. Kč) na financování zdravotní péče z veřejných zdrojů.“⁶⁰ Níže přikládám graf, který ukazuje výdaje na zdravotní péči v České republice financované ze zdrojů zdravotních pojišťoven za rok 2018.

Graf č. 1 - Výdaje zdravotních pojišťoven podle druhu péče v roce 2018 – Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat dostupných ze stránek Českého statistického úřadu.⁶¹

⁵⁹ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, § 13, odst. 1.

⁶⁰ Výsledky zdravotnických účtů ČR v letech 2010 až 2018. Český statistický úřad [online]. Praha, 2020 [cit. 2020-09-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122362658/26000520.pdf/ce8cd21a-9317-4b04-8e5d-441be5ea0c8b?version=1.1>, str. 10.

⁶¹ Výdaje na zdravotní péči podle druhu péče, 2010–2018 (v %). Český statistický úřad [online]. 2020 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-zdravotnickych-uctu-cr-2010-2018>.

1.3 Druhy pojištění podle občanského zákoníku

Jednotlivé druhy pojištění lze kategorizovat na základě různých hledisek. Ze soukromoprávního pohledu lze pojištění dělit na pojištění obnosové a škodové. Obnosové pojištění je pojištění na konkrétní částku, která je zároveň absolutní výší pojistného plnění. U tohoto pojištění není výše pojistného plnění závislá na výši škody, ale na předem stanovené výši pojistné částky, sjednané ve smlouvě. „*Obnosové pojištění zavazuje pojistitele poskytnout v případě pojistné události jednorázové či opakované pojistné plnění v ujednaném rozsahu.*“⁶² Tato forma pojištění se obvykle využívá ke krytí abstraktních potřeb, u kterých není možné přímo ohodnotit a vyjádřit škodu (například u životního pojištění osob). U škodového pojištění závisí výše pojistného plnění na výši škody. „*Při škodovém pojištění poskytne pojistitel pojistné plnění, které v ujednaném rozsahu vyrovnává úbytek majetku vzniklý v důsledku pojistné události.*“⁶³ Škodové pojištění má za úkol nahradit vzniklou škodu.⁶⁴

Podle délky pojistné doby rozlišujeme krátkodobá pojištění, která jsou sjednávána na dobu kratší než jeden rok a pojištění dlouhodobá, sjednávána na dobu delší než jeden rok. Pojištění lze rozlišovat také podle způsobu placení na pojištění s běžně placeným pojistným a pojištění s jednorázově placeným pojistným. Existují také pojištění podle územní platnosti – pojištění s místní platností, pojištění s platností na území jednoho státu, pojištění s platností ve více státech a pojištění s neomezenou platností.⁶⁵

Podle způsobu tvorby rezerv dělíme pojištění na riziková, u kterých není jisté, zda pojistná událost nastane a zda dojde k vyplacení pojistného plnění, a pojištění rezervotvorná, kdy jde v podstatě o tvoření rezervy, která bude vyplacena v budoucnosti, a k vyplacení pojistného dochází téměř vždy.⁶⁶

Podle druhu krytých rizik můžeme pojištění dělit na životní a neživotní. Životní pojištění má za úkol krýt životní rizika, mezi která patří rizika ohrožující životy lidí. V souvislosti s životním pojištěním bývají pojišťována dvě základní rizika – riziko smrti a riziko dožití. V některých případech bývají vzájemně

⁶² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2821.

⁶³ Tamtéž, § 2811.

⁶⁴ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 52–53.

⁶⁵ Tamtéž, str. 47.

⁶⁶ KAMENÍKOVÁ, Blanka, Jiří POLÁCH a Miloš KRÁL. *Bankovníctví a pojišťovnictví: studijní pomůcka pro distanční studium*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008. ISBN 978-80-7318-655-5, str. 130.

kombinována v tzv. smíšeném pojištění, které umožňuje kromě zajištění rizika také investovat nebo spořit. V případě životního pojištění nezávisí výše pojistného plnění na velikosti škody, ale na výši pojistné částky.⁶⁷

Neživotní pojištění kryje neživotní rizika a do této kategorie tedy spadají všechna ostatní pojištění. Občanský zákoník rozlišuje v oblasti neživotního pojištění úrazové pojištění a pojištění pro případ nemoci (tzv. neživotní pojištění osob), pojištění majetku, pojištění právní ochrany, pojištění odpovědnosti, pojištění úvěru nebo záruky a pojištění finančních ztrát. Nyní výše zmíněné druhy pojištění stručně definuji.⁶⁸

1.3.1 Životní pojištění osob

Úkolem životního pojištění je chránit pojištěného, případně členy jeho rodiny, před finančními následky, které mohou plynout z důvodu snížení příjmů pojištěného či z jeho neočekávaného skonu. Pro životní pojištění je charakteristická jeho dlouhodobost, kdy dochází k uzavírání smluv na mnoho let.

Životnímu pojištění osob jsou věnovány § 2833 až 2843 v NOZ a tento typ pojištění je možné sjednat pouze jako pojištění obnosové. *„Životní pojištění pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka lze ujednat jen jako pojištění obnosové.“*⁶⁹

U životních pojištění se často setkáváme s tzv. obmyšlenou osobou. Za obmyšleného je považována osoba, v jejíž prospěch je vyplaceno pojistné v případě, že dojde k úmrtí pojištěného. *„Uzavírá-li pojistník smlouvu ve prospěch obmyšleného, vyžaduje se k uzavření smlouvy i souhlas pojištěného. Má-li být pojištěným potomek pojistníka, který není plně svéprávný, nevyžaduje se zvláštní souhlas, pokud je pojistník sám zákonným zástupcem pojištěného.“*⁷⁰ Obmyšlenému vzniká právo na pojistné plnění vznikem pojistné události (až do té doby má pojistník právo volně nakládat s právy pojištění, včetně možnosti změnit obmyšleného).⁷¹

⁶⁷ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3, str. 248.

⁶⁸ Tamtéž, str. 248.

⁶⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2833.

⁷⁰ Tamtéž, § 2826, odst. 1.

⁷¹ Tamtéž, § 2832, odst. 1.

Pojištění pro případ smrti slouží ke krytí rizika úmrtí. Úkolem tohoto pojištění je chránit pozůstalé před následky, které mohou plynout z neočekávaného úmrtí pojištěného. Tento typ pojištění stojí na principu, že pokud osoba zemře v době platnosti pojistné smlouvy, dojde k vyplacení sjednané pojistné částky osobám, které byly určeny ve smlouvě. Pokud pojištěný v době platnosti smlouvy nezemře, pojištění zaniká a nedojde k vyplacení pojistného plnění. Tento typ pojištění je vhodný především pro ekonomicky aktivní osoby, na kterých jsou závislí další lidé, typicky například živitelé rodiny.⁷²

U pojištění pro případ dožití dochází k vyplacení pojistného plnění v případě, kdy se pojištěný dožije určitého věku. V případě, že by pojištěný zemřel dříve, než bylo sjednáno ve smlouvě, k výplatě pojistného nedojde. Jedná se o rezervotvorné pojištění, které slouží k tomu, aby se pojištěný finančně zajistil do budoucna, kdy už například nebude ekonomicky aktivní.⁷³

Smíšené životní pojištění je kombinací pojištění pro případ smrti a pojištění pro případ dožití. V případě, že se pojistník dožije předem stanoveného dne, pojišťovna vyplatí určenou částku, zároveň v případě, že se dne nedožije, dochází rovněž k vyplacení částky před koncem sjednané pojistné doby ve prospěch obmyšleného.⁷⁴

Dle údajů dostupných na stránkách České asociace pojišťoven bylo v roce 2020 evidováno 5 050 410 smluv životního pojištění. V oblasti životního pojištění tak oproti roku 2019 došlo k mírnému poklesu, konkrétně o 1,7 %.⁷⁵

1.3.2 Neživotní pojištění osob

Pod neživotní pojištění osob spadá úrazové pojištění a pojištění pro případ nemoci. V případě úrazového pojištění dochází k vyplacení určité částky pojištěnému v případě jeho zranění. NOZ se úrazovému pojištění věnuje v § 2844 až 2846 a stanovuje, že „Z úrazového pojištění poskytne pojistitel pojistné plnění ve výši ujednané ve smlouvě, došlo-li k úrazu pojištěného.“⁷⁶ Nicméně

⁷² REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy: učebnice s programem na generování cvičných testů*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5871-8, str. 103.

⁷³ Tamtéž, str. 103.

⁷⁴ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 151.

⁷⁵ Vývoj pojistného trhu 1-12/2020. *Česká asociace pojišťoven* [online]. 2021 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: https://www.cap.cz/images/statisticke-udaje/vyvoj-pojisteno-trhu/final_na_v%C3%BDm%C4%9Bnu_STAT-2020Q4-CAP-CS-2021-02-04-WEB.pdf, str. 1.

⁷⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2844.

v zákoníku chybí samotná definice slova „úraz“, a tak záleží na smluvní dohodě stran, co vše bude za úraz považováno.

Pojištění pro případ nemoci jsou v NOZ věnovány pouze dva paragrafy⁷⁷. U pojištění pro případ nemoci bývají v závislosti na dohodnutých podmínkách obvykle kryty návštěvy u lékaře, léky, pobyt v nemocnici nebo ztráta výdělku, ke které by mohlo dojít v důsledku nemoci. Aby se pojišťovny vyhnuly případům, kdy by mohlo docházet ke zneužívání pojištění a k uzavírání pojištění pro případ nemoci již v době, kdy se jedinec necítí dobře, stanovují v některých případech pojišťovny tzv. čekací dobu, která obvykle trvá tři měsíce (mezi podpisem smlouvy a diagnózou nemoci). „Byla-li ujednána čekací doba, může být určena v trvání nanejvýš do tří měsíců, v případě porodu, psychoterapie, zubních a ortopedických náhrad do osmi měsíců a pro případ ošetrovatelské péče do tří let ode dne počátku pojištění.“⁷⁸ V případě, že by se nemoc projevila v tomto období, peníze nebudou vyplaceny.

1.3.3 Pojištění majetku

Majetkové pojištění kryje škody způsobené na majetku. Za majetek lze považovat movité i nemovité věci. V NOZ nalezneme následující definici majetku: „Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek.“⁷⁹ Pokud při pojištění majetku není přímo stanovena pojistná hodnota, za pojistnou hodnotu se považuje obvyklá cena, kterou má majetek v době, kdy se určuje jeho hodnota.⁸⁰ Mezi majetková pojištění patří pojištění budov, domácnosti, havarijní pojištění, pojištění hospodářských zvířat a další.

Pojištění majetku je upraveno v NOZ v § 2849 až 2855. S pojištěním majetku se pojí také pojmy přepojištění a podpojištění. Oba pojmy se vážou k situaci, kdy pojistná částka neodpovídá pojistné hodnotě majetku. Při podpojištění je pojistná částka nižší než pojistná hodnota majetku. „Je-li pojistná částka v době pojistné události nižší než pojistná hodnota pojištěného majetku, sníží pojistitel pojistné plnění ve stejném poměru, v jakém je výše pojistné částky ke skutečné výši pojistné hodnoty pojištěného majetku ...“⁸¹ Při přepojištění pojistná částka převyšuje pojistnou hodnotu majetku. „Převyšuje-li pojistná částka

⁷⁷ § 2847 a § 2848.

⁷⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2848.

⁷⁹ Tamtéž, § 495.

⁸⁰ Tamtéž, § 2849.

⁸¹ Tamtéž, § 2854.

*pojistnou hodnotu pojištěného majetku, mají pojistitel i pojistník právo navrhnout druhé straně, aby byla pojistná částka snížena při současném poměrném snížení pojistného pro další pojistné období, následující po této změně ...*⁸²

1.3.4 Pojištění právní ochrany

Tento typ pojištění slouží ke krytí soudních nákladů a dalších výdajů, které souvisí se soudním řízením. „*Smlouvou o pojištění právní ochrany se pojistitel zavazuje v ujednaném rozsahu hradit náklady pojištěného spojené s uplatněním jeho práva a poskytovat služby s tím spojené.*“⁸³ V NOZ se pojištění právní ochrany věnuje § 2856 až 2860. Pojištění právní ochrany lze sjednat pouze jako pojištění škodové. Pojistiteli vzniká závazek nést výlohy vzniklé s právním řízením a zároveň poskytovat další služby, které jsou s tímto pojištěním spojené.

1.3.5 Pojištění odpovědnosti

Pojištění odpovědnosti má za úkol krýt taková rizika, při kterých subjekt svou činností způsobí škody na majetku, životě či zdraví jinému subjektu. „*Z pojištění odpovědnosti má pojištěný právo, aby za něho pojistitel v případě pojistné události nahradil poškozenému škodu, popřípadě i jinou újmu, v rozsahu a ve výši určené zákonem nebo smlouvou, vznikla-li povinnost k náhradě pojištěnému.*“⁸⁴ Při pojištění odpovědnosti nebývá vypláceno pojistné plnění pojištěné osobě, ale subjektu, který byl konáním pojištěné osoby poškozen a který má tedy právo na náhradu škody.⁸⁵

Pojištění může být sjednáno pouze jako pojištění škodové. Některá pojištění odpovědnosti mohou být dobrovolná (například pojištění odpovědnosti občana) a jiná patří mezi pojištění povinně smluvní (například pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem motorového vozidla nebo pojištění za škody způsobené při výkonu povolání – například pojištění odpovědnosti advokáta, auditora, autorizované osoby, aj.).⁸⁶

⁸² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2853, odst. 1.

⁸³ Tamtéž, § 2856, odst. 1.

⁸⁴ Tamtéž, § 2861, odst. 1.

⁸⁵ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 210.

⁸⁶ Pojištění právní ochrany. *Česká kancelář pojistitelů* [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-odpovednosti>.

1.3.6 Pojištění úvěru nebo záruky

Problematika pojištění úvěru nebo záruky je v NOZ upravena v § 2868 až 2870. Obě tato pojištění lze sjednat pouze jako pojištění škodová. Úvěrové pojištění má za úkol krýt rizika finanční ztráty, která mohou vzniknout v případě nesplacení poskytnutého úvěru. „*Pojištění úvěru se ujednává na ochranu před majetkovými důsledky, které mohou pojištěnému vzniknout nesplácením poskytnutých peněžních prostředků dlužníkem.*“⁸⁷ Úvěrové riziko může být kryté různými pojistnými produkty – například životním pojištěním, pojištěním schopnosti splácet, nemocenským pojištěním a jinými. V některých případech se pro krytí úvěrového rizika využívají i jiné nástroje, jako je například ručení, zástava, faktoring a další.⁸⁸

Pojištění záruky se používá k pokrytí škod, které mohou vzniknout třetí osobě v případě, že pojištěná osoba nesplní své závazky vůči této osobě. „*Pojištění záruky se ujednává pro případ plnění z ručitelského závazku pojištěného, propadnutí kauce či jistoty, anebo plnění z kauce či jistoty nebo z jiného obdobného ujednaného důvodu.*“⁸⁹ Pojištění záruky může mít podobu pojištění smluvních záruk, pojištění pracovních agentur pro případ úpadku či pojištění cestovních kanceláří pro případ úpadku.⁹⁰

1.3.7 Pojištění finančních ztrát

Tento typ pojištění je možné sjednat jako pojištění škodové či obnosové. „*Předmětem pojištění finančních ztrát jsou vynaložené náklady, které vznikly v důsledku škodné události, nebo ušlý zisk, anebo jiné finanční ztráty určené ve smlouvě.*“⁹¹ Jedním z druhů pojištění finančních ztrát je pojištění pro případ přerušení provozu – tzv. šomázní pojištění. Díky tomuto pojištění dochází v případě, kdy dojde k přerušení provozu v důsledku poškození majetku živelní či jinou událostí (např. havárie, výpadky dodávek energie), ke krytí tzv. následných škod.⁹²

⁸⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2868, odst. 1.

⁸⁸ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 203.

⁸⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2868, odst. 2.

⁹⁰ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 205.

⁹¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2871, odst. 1.

⁹² DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str. 199.

2. ORGANIZACE A INSTITUCE V POJIŠŤOVNICTVÍ

Mezi subjekty působící v oblasti pojišťovnictví patří pojišťovny a zajišťovny, pojišťovací zprostředkovatelé, dozor či dohled nad pojišťovnictvím, asociace pojišťoven, další finanční instituce, které se zabývají pojištěním krom pojišťoven (například banky), a poradenské a ostatní firmy v oblasti pojišťovnictví. „Odvětví pojišťovnictví zahrnuje všechny pojistitele (tj. komerční pojišťovací instituce), zajišťovny (tj. zajišťovny), pojišťovací zprostředkovatele a asociace či komory těchto subjektů...“⁹³ V následující části bych rád tyto instituce definoval.

2.1 Pojišťovny

V zákoně č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví se pojmem pojišťovna rozumí „... tuzemská pojišťovna, pojišťovna z jiného členského státu nebo pojišťovna z třetího státu, s výjimkou pojišťovny, která je vyjmuta z působnosti směrnice Evropské unie upravující přístup k pojišťovací a zajišťovací činnosti a její výkon.“⁹⁴ Tuzemskou pojišťovnou je myšlena právnická osoba, která má sídlo na území České republiky a které bylo uděleno povolení k provozování pojišťovací činnosti Českou národní bankou. Pojišťovny jsou specifické finanční instituce, které mají oprávnění provozovat pojišťovací činnost, přebírají rizika a provozují pojistné produkty.

Pojišťovny můžeme z hlediska zaměření činnosti dělit na pojišťovny životní, neživotní a smíšené (pojišťovny se smíšenou pojišťovací činností).⁹⁵ Zákon rozlišuje také tzv. kaptivní pojišťovny, které „... ovládá osoba z finančního sektoru jiná než pojišťovna nebo zajišťovna nebo jiná osoba než pojišťovací holdingová osoba nebo pojišťovací holdingová osoba se smíšenou činností anebo, kterou ovládá jiná osoba, která není osobou z finančního sektoru, pokud se činnost této pojišťovny výhradně omezuje na poskytování pojištění pojistných rizik osoby nebo osob společně tvořících podnikatelské seskupení ...“.⁹⁶ V podstatě se tedy jedná o další metodu přenosu rizika, kdy podnikatelský subjekt neprovozující

⁹³ VÁVROVÁ, Eva. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. Praha: Grada, 2014. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4662-3, str. 16.

⁹⁴ Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, § 3, odst. 1, písm. a).

⁹⁵ Pojistný trh v České republice. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/pojistny-trh-v-ceske-republice>.

⁹⁶ Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, § 3, odst. 1, písm. e).

pojišťovací činnost založí instituci s cílem pojišťovat své vlastní potřeby – jde tedy o jakési samopojištění.⁹⁷

Z hlediska právní formy můžeme rozlišovat státní pojišťovny, vzájemné pojišťovny a akciové společnosti. Státní pojišťovny jsou zřizované státem, který také nese výsledky jejich hospodaření. Tyto pojišťovny se obvykle zřizují pro ty druhy pojištění, které nejsou dostatečně zajímavé pro pojišťovny fungující na klasickém tržním principu (obvykle jsou zakládány pro oblast zdravotního či sociálního pojištění). Vzájemné (nebo též družstevní) pojišťovny jsou charakteristické vzájemnou pomocí při krytí rizika mezi členy společenství, kteří jsou zároveň i pojistníky. Pojišťovny s právní formou akciových společností jsou nejrozšířenější právní formou pojišťoven. U akciových pojišťoven je jejich základní kapitál tvořen vkladem akcionářů a cílem jejich podnikání je dosažení zisku.⁹⁸

Činnosti, které pojišťovny vykonávají, lze dělit na obchodní, provozní, zábranné a likvidační. Za obchodní činnost je považován prodej pojistných produktů, péče o klienta, propagace pojistných produktů a marketing. Jako provozní činnost je chápáno zpracovávání jednotlivých pojistných smluv a jejich evidence, správa pojištění či zabezpečení podkladů pro výplatu provizí. Pojišťovny provozují také tzv. zábranou činnost, kam spadají všechna výchovná, preventivní a propagační opatření, která se snaží předcházet škodám a snižovat počet pojistných událostí. Za likvidační činnost je pak považován celý proces likvidace, který se skládá z nahlášení škody, zaregistrování škody, prověření škody a likvidace pojistné události. Některé pojišťovny mají vlastní terénní pracovníky, které využívají k zabezpečení likvidační činnosti, jiné pojišťovny využívají činnosti samostatných likvidátorů.⁹⁹

V roce 1827 byla na našem území založená První česká vzájemná pojišťovna, která se zpočátku soustřeďovala především na pojištění pro případ

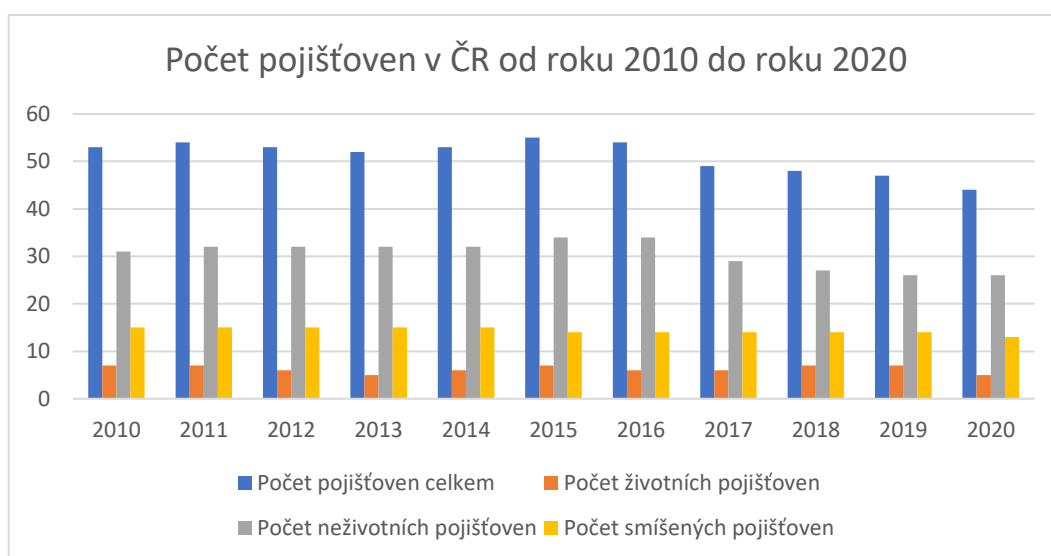
⁹⁷ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5, str.226-227.

⁹⁸ REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Partners. ISBN 978-80-247-3671-6.

⁹⁹ JINDRA, Vojtěch. *Pojišťovnictví* [online prezentace]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjS9rKBo8HvAhXaAxAIHTMEA8AQFjABegQIARAD&url=https%3A%2F%2Fedu.uh.k.cz%2F~jindrvo1%2Ffiles%2Fpojis%2Fprednasky%2F11_pojistovnictvi.ppt&usg=AOvVaw3axz5JKnN_JTmToFZkcILI.

požáru. K hromadnému zakládání akciových a vzájemných pojišťoven pak docházelo především po vzniku samostatného Československého státu.¹⁰⁰

K 31. 12. 2020 fungovalo na území ČR 44 pojišťoven, z čehož 5 poskytovalo pojištění životní, 26 neživotní a 13 je pojišťoven poskytujících pojištění smíšené.¹⁰¹ Níže přikládám graf, který ukazuje vývoj počtu pojišťoven v ČR od roku 2010 do roku 2020. Z grafu je patrné, že v posledních letech klesal zejména počet pojišťoven poskytujících neživotní pojištění. Počet pojišťoven poskytujících smíšené či životní pojištění osciluje v posledních letech stále kolem stejné hodnoty.

Graf č. 2 – Počet pojišťoven v ČR od roku 2010 do roku 2020 - Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat dostupných ze stránek České národní banky.¹⁰²

¹⁰⁰ MARVAN, Miroslav a Josef CHALOUPECKÝ. Dějiny pojišťovnictví v Československu. Bratislava: Alfa Konti, 1993. ISBN 80-88739-01-2, str. 28-31.

¹⁰¹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [ČNB]. Počty subjektů – Pojišťovny. (číslo sestavy = 37189/5001). In: *Databáze časových řad ARAD* [online]. Česká národní banka, c2003-2021. Sestava vygenerovaná dne 21. 3. 2021. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=3&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=37189&p_uka=1%2C16%2C19%2C22&p_strid=BCA&p_od=200903&p_do=202012&p_lang=CS&p_for mat=0&p_decsep=%2C.

¹⁰² Tamtéž.

2.2 Zajišťovny

Zajišťovna je specializovaná instituce, která se zabývá zajišťovací činností – tedy zjednodušeně řečeno pojištěním pojišťovny. Při zajištění dochází „... k přesunu finančního dopadu rizika z pojišťovny na další subjekt – zajišťovnu.“¹⁰³ Tomuto přenosu finančního rizika se říká cese. Zajistitel mnohdy část převzatého rizika dále ceduje – tomuto postupu se říká retrocese. V podstatě jde o opakované zajištění. Zajištění, stejně jako pojištění, nedokáže zmenšit rozsah případných škod, ale pomáhá mírnit finanční důsledky škod pro pojišťovnu.¹⁰⁴

Úkolem zajištění je stabilizovat hospodaření pojišťoven a vyrovnávat případné výkyvy způsobené katastrofickými událostmi (například v důsledku teroristických útoků) nebo velkým počtem škodních událostí. V případech, kdy bývá poškozeno mnoho pojištěných subjektů (například celé regiony či kontinenty díky zemětřesením či vichřicím), kteří jsou pojištěni u různých pojišťoven, může nastat situace, kdy některé pojišťovny nemají dostatek finančních prostředků a rezerv k pokrytí pojistných nároků, které by při situaci mohly vzniknout. Částky, kterých tato rizika dosahují, jsou ohromné a jejich krytí by mohlo pojišťovny zruinovat, případně by mohlo docházet k nedostatečnému odškodnění pojištěných. To by pak mohlo vést k všeobecné nedůvěře a nespokojenosti s pojištěním. Zajištění tak krom stabilizace pojistného trhu pomáhá posilovat důvěru v pojištění a tlumí sociální a politické účinky rozsáhlých katastrof.¹⁰⁵

Zajišťovna je tedy vůči pojišťovně zajistitel, a pojišťovna, která se u zajišťovny zajišťuje je tzv. zajistník. Odměna zajistiteli za převzetí rizika se nazývá zajistné. V některých případech může provozovat zajišťovací činnost i pojišťovna, ale musí mít k této činnosti povolení v licenci. Zajistitelé mají několik forem – může se jednat o profesionální zajišťovny, které mohou být národní, regionální či specializované, o pojišťovny se zajišťovací činností anebo zajistné makléře. Vždy se jedná o právnické osoby.¹⁰⁶

¹⁰³ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3, str. 254.

¹⁰⁴ Tamtéž, str. 254.

¹⁰⁵ TICHÝ, Milík. *Ovládání rizika: analýza a management*. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-415-5, str. 312-313.

¹⁰⁶ Tamtéž, str. 313.

K 31. 12. 2020 na našem území působila pouze jedna zajišťovna (VIG RE zajišťovna, a.s.), která je zároveň první licencovanou zajišťovnou v ČR. K 30. 9. 2020 evidovala zajišťovna 94 zaměstnanců (včetně šesti zaměstnanců v německé a francouzské pobočce).¹⁰⁷

2.3 Pojišťovací zprostředkovatelé

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou spojovacími články, které propojují pojišťovny a klienty. Jedná se o fyzické nebo právnické osoby, které za finanční úplatu nabízí pojištění klientům. Pojišťovací zprostředkovatel je ten, „... *kdo jako podnikatel zprostředkovává pojištění nebo zajištění*.“¹⁰⁸

Za zprostředkovatelskou činnost v oblasti pojišťovnictví se považuje odborná činnost, která spočívá v předkládání návrhů na uzavření pojistných smluv, provádění dalších činností, které směřují k uzavření pojistné smlouvy, uzavírání pojistných smluv, pomoc při správě pojištění, případně i vyřizování nároků z pojistných smluv. V případě, že tyto činnosti vykonává samotná pojišťovna nebo její zaměstnanec, nelze považovat tuto činnost za zprostředkování pojišťovacího zprostředkovatele.¹⁰⁹

Zákon určuje, že zprostředkovávat pojištění nebo zajištění může samostatný zprostředkovatel (pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř), vázaný zástupce, doplňkový pojišťovací zprostředkovatel a pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika.¹¹⁰

Samostatným zprostředkovatelem je osoba, která má oprávnění zprostředkovávat pojištění/zajištění na základě oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele, které jí udělila Česká národní banka. Vázaný zástupce může zprostředkovávat pojištění nebo zajištění na základě zápisu vázaného zástupce do registru. Doplňkový pojišťovací zprostředkovatel může zprostředkovávat pojištění pouze jako doplňkovou službu k dodávanému zboží nebo poskytované službě. Pojištění může zprostředkovávat na základě zápisu doplňkového pojišťovacího zprostředkovatele pro daného zastoupeného do registru. Pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovský členský stát je jiný, než je Česká republika, může

¹⁰⁷ Annual Reports. *VIGorous Reinsurance* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.vig-re.com/media/1525/informace-o-zaji%C5%A1%C5%A5ovn%C4%9B-3q-2020.pdf>, str. 4.

¹⁰⁸ Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, § 2, písm. i).

¹⁰⁹ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 210-211.

¹¹⁰ Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, § 5, odst. 1.

na našem území zprostředkovávat pojištění/zajištění v rozsahu, v jakém je tuto činnost oprávněn provozovat ve svém domovském členském státě.¹¹¹

Zprostředkovatelé musí být vedeni v elektronickém registru, který provozuje a spravuje Česká národní banka. Ten obsahuje seznamy „... *regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu především s cílem poskytnout laické i odborné veřejnosti možnost ověřit si, zda jsou subjekty, se kterými se mají možnost setkat na českém finančním trhu, oprávněny k nabízení a poskytování finančních služeb.*“¹¹² Aby k registraci mohlo dojít, je nutné splnit zákonem stanovené požadavky, jako je například odborná způsobilost a důvěryhodnost. Odbornou způsobilostí se rozumí „... *získání všeobecných znalostí a získání a prohlubování odborných znalostí a dovedností nezbytných pro distribuci pojištění nebo zajištění.*“¹¹³ Všeobecné znalosti je možné doložit buď maturitním vysvědčením, nebo jiným dokladem o vyšším vzdělání. Odborná způsobilost distributorů pojištění se ověřuje prostřednictvím odborné zkoušky u akreditované osoby¹¹⁴ z nově vytvořených skupin odbornosti, které mají „... *rozčlenit odborné znalosti vyžadované od distributorů pojištění v návaznosti na to, jaká pojištění distribují, tak, aby nemusel být každý ,odborníkem na všechno‘ a aby zároveň bylo možné ověřovat odborné znalosti do větší hloubky ...*“.¹¹⁵

V zákoně č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění je mimo jiné uvedeno, jak by mělo vypadat jednání se zákazníky. Pojišťovací zprostředkovatelé musí distribuovat pojištění s řádnou péčí a jednat kvalifikovaně, spravedlivě, čestně a v nejlepším zájmu klienta. Pojišťovací zprostředkovatelé nesmí používat nepravdivé, zavádějící či klamavé informace. Tato právní úprava se tak snaží ztížit možnost fungování finančně-poradenským osobám, někdy označovaným jako „šmejdi“.

K 31. 12. 2020 Česká národní banka evidovala na našem území 1 121 samostatných zprostředkovatelů, 34 648 vázaných zástupců,

¹¹¹ Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, § 6 až 35.

¹¹² Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-09-28]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz.

¹¹³ Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, § 56, odst. 1.

¹¹⁴ Akreditovanou osobou se rozumí ten, kdo je oprávněn pořádat odborné zkoušky a programy následného vzdělávání na základě akreditace udělené Českou národní bankou.

¹¹⁵ BERAN, Jirí, MILAN INDRA a JAN URBANEC. ZDPZ: Účinnější ochrana spotřebitele a cesta k vyšší kredibilitě sektoru. *Pojistný obzor* [online]. 2018, (4) [cit. 2020-09-28]. ISSN 2464-7381. Dostupné z: <https://www.pojistnyobzor.cz/archiv/85-2018-4>.

2 232 doplňkových pojišťovacích zprostředkovatelů a 6 779 pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským členským státem jiným, než je ČR.¹¹⁶

2.4 Česká kancelář pojistitelů

Zřízení České kanceláře pojistitelů (dále také Kancelář či ČKP) upravuje zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů. Kanceláři pojistitelů se dle tohoto zákona rozumí „... *profesní organizace sdružující pojišťovny, které jsou v určitém státě oprávněny provozovat pojištění odpovědnosti ...*“¹¹⁷, někdy též nazývané jako povinné ručení. Kancelář je právnickou osobou, zapisuje se do obchodního rejstříku a její sídlo je v Praze.¹¹⁸

Úkoly, které ČKP vykonává, jsou uvedeny v § 18 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, a patří mezi ně například správa garančního fondu, ze kterého se platí škody, které způsobí nepojištěné vozidlo. Kancelář pojistitelů spravuje také fond zábrany škod, do kterého pojišťovny odvádí určité procento z přijatého pojistného a získané prostředky následně přerozděluje mezi subjekty, které realizují projekty vedoucí ke zvýšení bezpečnosti na silnicích, jako jsou například hasiči či záchranáři.¹¹⁹

Česká kancelář pojistitelů provozuje informační středisko a linku pomoci řidičům, vede evidenci a statistiky pro účely pojištění odpovědnosti, spolupracuje se státními orgány ve věcech, které se týkají pojištění odpovědnosti, a další. Činnost Kanceláře je hrazená z příspěvků pojišťoven, které jsou členy Kanceláře. Mezi orgány Kanceláře patří shromáždění členů, správní rada, kontrolní komise a výkonný ředitel.¹²⁰

¹¹⁶ Celkový přehled počtu subjektů v časové řadě. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB30.CAS_RADA_DRUHA_STAT4.

¹¹⁷ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, § 2, písm. i).

¹¹⁸ Tamtéž, § 18, odst. 1.

¹¹⁹ O České kanceláři pojistitelů. *Česká kancelář pojistitelů* [online]. [cit. 2020-10-04]. Dostupné z: <https://www.ckp.cz/ceska-kancelar-pojistitelu>.

¹²⁰ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, § 18 až 19.

2.5 Česká asociace pojišťoven

Česká asociace pojišťoven (dále také ČAP) je sdružením komerčních pojišťoven a patří mezi významné instituce v pojišťovnictví. Jedná se o „... sdružení k organizaci a podpoře vzájemné pomoci, spolupráce a zabezpečení zájmů pojišťoven a zajišťoven.“¹²¹ Svoji činnost Česká asociace pojišťoven zahájila v lednu roku 1994. Úkolem asociace je „... koordinovat, zastupovat, hájit a prosazovat společné zájmy pojišťoven ve vztahu k orgánům státní správy a dalším osobám i ve vztahu k zahraničí.“¹²²

Členy asociace mohou být pojišťovny, které podnikají na území České republiky na základě zákona o pojišťovnictví. V současnosti má ČAP 28 členů (25 řádných členů a 3 členy se zvláštním statutem), kteří reprezentují více jak 98 % českého pojišťovacího sektoru.¹²³

ČAP se zapojuje do legislativního procesu a její připomínky k právním předpisům z oblasti pojišťovnictví vedou ke stabilizaci podmínek na českém pojistném trhu. Česká asociace pojišťoven dále navrhuje a sjednocuje metodiku, řešení škod, sjednocuje pravidla a dbá na prevenci a snaží se vytvořit účinné nástroje, které by bránily vznikům škod. Mimo jiné se ČAP snaží informovat veřejnost o vývoji pojistného trhu.¹²⁴

Česká asociace pojišťoven získala 28. 5. 2019 akreditaci k provádění odborných zkoušek dle zákona č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění. Pro pojistný trh Česká asociace pojišťoven připravila vzdělávací portál, kde je možné nalézt důležité informace ke zkouškám včetně možnosti registrace, tzv. Akademii ČAP. Jedná se o vzdělávací platformu, jejímž úkolem je poskytovat „... komplexní servis pro absolvování a zajištění zkoušek odborné způsobilosti a následného vzdělávání.“¹²⁵

¹²¹ O nás. *Česká asociace pojišťoven* [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/o-nas>.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ O nás. *Akademie České asociace pojišťoven* [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.akademiecap.cz/ONas>.

2.6 Regulace a dohled v pojišťovnictví

Tak jako celá řada jiných odvětví i pojišťovnictví musí být regulováno, aby byla zachována jeho stabilita. To se děje prostřednictvím zákonů a právních úprav. Za tvorbu a návrhy zákonů týkajících se pojišťovnictví je zodpovědné Ministerstvo financí České republiky, které jejich prostřednictvím řídí a usměrňuje chování ekonomických subjektů. Dalším prvkem, kterým lze pojišťovnictví regulovat, je dohled - „... *dohled je součástí systému regulace.*“¹²⁶ V podstatě lze říct, že regulací „... *se rozumí pravidla, v jejichž rámci a na jejichž základě působíme. Dohled je pak o tom, jak tento daný rámec aplikujeme.*“¹²⁷

V České republice je dohled nad pojišťovnictvím upravován zákonem č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. Hlavním úkolem regulace a dohledu v pojišťovnictví je „... *ochrana oprávněných zájmů pojištěných subjektů.*“¹²⁸ Mezi pravomoci dohledu patří kontrolní činnost, jako je například kontrola dodržování právních předpisů v pojišťovnictví nebo kontrola solventnosti a likvidity pojistitelů.

Dohledu v oblasti pojišťovnictví podléhají pojišťovny a zajišťovny, které svoji činnost provozují na území ČR, dále osoby, které pro pojišťovny/zajišťovny externě vykonávají některé činnosti, případně pak další fyzické či právnické osoby, které stanovuje zákon o pojišťovnictví či jiný právní předpis.¹²⁹

V České republice má od 1. 4. 2006 na starost dohled v pojišťovnictví Česká národní banka (dále také ČNB), která má za úkol kontrolovat dodržování pravidel, zákonů a předpisů a případně vyvozovat důsledky za jejich porušení. „*Dohled v pojišťovnictví vykonává Česká národní banka v zájmu ochrany pojistníků, pojištěných a oprávněných osob a s ohledem na zachování finanční stability pojišťoven a zajišťoven...*“¹³⁰

Dohledová činnost ČNB může mít formu dohledu na místě a dohledu na dálku. Při dohledu na místě dochází k prověřování aspektů přímo v prostorách pojišťoven/zajišťoven a takovýto dohled může trvat delší dobu. Základní pravidla výkonu dohledu na místě jsou upravena v § 94 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. Dohledu na dálku se nevěnuje konkrétní pasáž v zákoně, nicméně

¹²⁶ KUBÁŇ, Drahomír. Účel dohledu v pojišťovnictví. *Pojistné rozpravy* [online]. 2019, (36), 24-30 [cit. 2021-02-14]. ISSN 2571-1059. Dostupné z: <https://www.pojistnerozpravy.cz/images/archiv/2019-36/casopis.pdf>, str. 24.

¹²⁷ Tamtéž, str. 24.

¹²⁸ VÁVROVÁ, Eva. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. Praha: Grada, 2014. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4662-3, str. 22.

¹²⁹ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 180.

¹³⁰ Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, § 84, odst. 1.

spadá pod něj například povinnost podávat ČNB pravidelně informace o vybraných aspektech činnosti pojišťoven a zajišťoven či nutnost poskytovat relevantní materiály, které si ČNB vyžádá.¹³¹

V případě, že poskytování pojištění či zajištění není v souladu se zákony a dalšími právními předpisy, může Česká národní banka uložit opatření k nápravě spočívající v povinnosti odstranit zjištěné nedostatky ve stanovené lhůtě. V některých případech může ČNB odejmout oprávnění k činnosti nebo může odejmout akreditaci akreditované osobě. Důvody, které mohou vést k odejmutí oprávnění k činnosti či akreditace, jsou uvedeny v § 105 zákona č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, a patří mezi ně například situace, kdy uložené opatření nevedlo k nápravě či opakovaně nebo závažně dochází k porušení povinností stanovených zákonem nebo jinými právními předpisy v rozsahu, v jakém se vztahují k distribuci pojištění nebo zajištění.¹³²

¹³¹ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 181-182.

¹³² Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, § 105.

3. VŠEOBECNÝ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY POJIŠTĚNÍ NA NAŠEM ÚZEMÍ OD ROKU 1992

Právní úprava pojištění prošla od roku 1992 značným vývojem a postihnout všechny změny na všech druzích pojištění by výrazně přesahovalo cíle, které má tato diplomová práce. Z tohoto důvodu nejprve stručně představím celkový vývoj právní úpravy týkající se různých druhů pojištění a zároveň obecně popíši stěžejní změny v právní úpravě. Následně se zaměřím na tři konkrétní formy pojištění, na kterých budu sledovat vývoj právní úpravy do větší hloubky. Detailněji bude sledován vývoj právní úpravy na zcela odlišných formách pojištění, a to na zákonném pojištění (zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání), povinně smluvním pojištění (pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla) a veřejném pojištění, které spadá do systému sociálního zabezpečení (veřejné zdravotní pojištění).

Před rokem 1992 panoval na našem území v oblasti pojišťovnictví poměrně dlouhou dobu státní monopol. Po pádu komunismu došlo k demonopolizaci pojišťovnictví, ke vzniku konkurenčního prostředí v pojišťovnictví a spolu s touto změnou bylo nutné přijmout nový legislativní rámec, který by ukotvoval celou oblast pojišťovnictví. Spolu s růstem životní úrovně a materiálního bohatství společnosti bylo třeba více řešit také nahodilé události, které mohou nastat.

Základy pro rozvoj pojišťovnictví na našem území položil zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, díky kterému začaly na našem území vznikat nové pojišťovny. Cílem tohoto zákona bylo „... upravit podmínky podnikání v pojišťovnictví a státní dozor nad pojišťovnictvím.“¹³³ Dle tohoto zákona bylo za pojišťovací činnost považováno „... sjednávání pojištění, jeho správa a poskytování plnění z pojistných událostí, jakož i zprostředkování pojištění.“¹³⁴

Všechny tuzemské i zahraniční osoby, které podnikaly v pojišťovnictví na území České republiky nebo na našem území měly své sídlo či bydliště, podléhaly státnímu dozoru. Jako orgán státního dozoru nad pojišťovnictvím bylo stanoveno Ministerstvo financí, které kontrolovalo dodržování zákona a dalších právních předpisů, které upravovaly oblast pojištění, hospodaření pojišťovny,

¹³³ Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, § 1.

¹³⁴ Tamtéž, § 7, odst. 1.

předmět provozované činnosti a také způsob tvorby a následné použití rezerv a všeobecně nakládání s jejich prostředky.¹³⁵

Problematika pojištění byla upravována také zákonem č. 40/1964 Sb., občanským zákoníkem. S přijetím zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, došlo k úpravám tohoto zákona tak, aby přijatá právní úprava více vyhovovala stávajícím ekonomickým a politickým podmínkám. Pojištění bylo upraveno v hlavě XV. občanského zákoníku.

V květnu roku 1992 nabyt účinnosti zákon č. 231/1992 Sb.¹³⁶, který upravoval zákoník práce z roku 1965 a kterým bylo zavedeno zákonné pojištění odpovědnosti organizace za škodu. „*Organizace zaměstnávající alespoň jednoho pracovníka jsou pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání pojištěny ... u pojišťoven, o kterých to stanoví zákony národních rad ...*“¹³⁷ Novela byla platná až do konce roku 2006, kdy byla nahrazena zákonem č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce. Následně ve vyhlášce č. 125/1993 Sb. byly stanoveny „... podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.“¹³⁸

Pro oblast pojišťovnictví lze za významný považovat také rok 1994, kdy svou činnost zahájila Česká asociace pojišťoven. Počátkem roku 1994 vešla v účinnost novela zákona o pojišťovnictví č. 320/1993 Sb.¹³⁹, která se snažila posílit bezpečnost a solventnost pojišťoven. „*Cílem tohoto zákona bylo posílení bezpečnosti podnikání pojišťoven a zavedení finanční kontroly.*“¹⁴⁰ Zákon pojišťovnám stanovil povinnost vytvářet technické rezervy. „*Prostředky rezerv se používají k úhradě závazků pojišťovny vůči pojištěným, pokud nejsou uspokojovány ze zajištění.*“¹⁴¹ V tomto roce rovněž nabyt účinnosti vyhláška Ministerstva financí č. 52/1994 Sb., která stanovovala tvorbu, použití a způsob umístění prostředků technických rezerv pojišťovny.¹⁴²

¹³⁵ Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, § 17 až 18.

¹³⁶ Zákon č. 231/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce a zákon o zaměstnanosti.

¹³⁷ Tamtéž, § 205d, odst. 1.

¹³⁸ Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

¹³⁹ Zákon č. 320/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví.

¹⁴⁰ NEČAS, Svatopluk a Eva VÁVROVÁ. Milníky vývoje českého pojistného trhu. *Pojistné rozpravy* [online]. 2020(37), 6-15 [cit. 2021-02-07]. ISSN 2571-1059. Dostupné z: <https://www.pojistnerozpravy.cz/aktualni-cislo>, str. 7.

¹⁴¹ Zákon č. 320/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, § 14, odst. 2.

¹⁴² Vyhláška č. 52/1994 Sb., kterou se stanoví tvorba, použití a způsob umístění prostředků technických rezerv pojišťovny.

K další změně zákona o pojišťovnictví došlo v roce 1995 s přijetím zákona č. 60/1995 Sb.¹⁴³, díky kterému mohly zdravotní pojišťovny provozovat smluvní zdravotní pojištění.¹⁴⁴

V roce 1999 došlo k velké změně v oblasti pojišťovnictví díky přijetí zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, který nabyl účinnosti 1. 4. 2000. Nová právní úprava byla přijata s cílem „... upravit ty problémy, které zákon č. 185/1991 Sb. neřešil a jejichž řešení si vyžádala praxe ...“¹⁴⁵ Zákon stanovoval požadavky na základní jmění podle pojistných odvětví, technické rezervy, snažil se zajistit solventnost pojišťoven a nově zavedl funkci odpovědného pojistného matematika. „*Pojišťovna nebo zajišťovna je povinna po celou dobu své činnosti mít vlastní zdroje nejméně ve výši minimální míry solventnosti, kterou se rozumí výše vlastních zdrojů vypočítaná způsobem, který stanoví ministerstvo vyhláškou.*“¹⁴⁶ Dle tohoto zákona zůstávalo jako orgán státního dozoru v pojišťovnictví stále Ministerstvo financí. „*Státní dozor v pojišťovnictví vykonává zejména v zájmu ochrany spotřebitele ministerstvo.*“¹⁴⁷ Díky přijetí této právní úpravy došlo k větší harmonizaci českého pojišťovacího práva s právem Evropského společenství.¹⁴⁸

V témže roce došlo k přijetí zákona č. 168/1999 Sb., kterým došlo k transformaci zákonného pojištění odpovědnosti za škodu z provozu motorového vozidla na pojištění povinně smluvní. Tento zákon rovněž zřizuje Českou kancelář pojistitelů.¹⁴⁹

¹⁴³ Zákon č. 60/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁴ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 31.

¹⁴⁵ Tamtéž, str. 31.

¹⁴⁶ Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, § 22, odst. 1 ve znění k 30. 12. 1999.

¹⁴⁷ Tamtéž, § 6, odst. 1, ve znění k 30. 12. 1999.

¹⁴⁸ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 31.

¹⁴⁹ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, § 1.

Dne 1. 9. 2000 vznikl na základě usnesení vlády v rámci ministerstva Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění¹⁵⁰, který na našem území působil až do roku 2006, kdy jeho roli převzala Česká národní banka.

Ve stejném roce nabyl účinnosti také zákon č. 159/1999 Sb., kterým vznikla cestovním kancelářím povinnost uzavřít pojištění pro případ úpadku. „*Cestovní kancelář ... je povinna po celou dobu své podnikatelské činnosti mít uzavřenu pojistnou smlouvu ...*“¹⁵¹

K dalším výrazným změnám v právní úpravě týkající se pojišťovnictví došlo v roce 2004. V tomto roce vstoupila Česká republika do Evropské unie (dále také EU), a bylo tedy třeba celou řadu zákonů, včetně těch týkajících se pojišťovnictví, upravit tak, aby odpovídaly právní úpravě Evropské unie. Začátkem roku 2004 vešel v platnost zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů. V zákoně jsou definovány některé základní pojmy, určuje náležitosti pojistné smlouvy a setkáváme se zde s pojmem přerušení soukromého pojištění, při kterém „... *netrvá povinnost platit pojistné a není dáno právo na plnění z událostí, které nastaly v době přerušení soukromého pojištění a které by byly jinak pojistnými událostmi.*“¹⁵² Zákon také rozlišil tzv. škodové a obnosové pojištění. Tímto zákonem došlo ke zrušení řady paragrafů týkajících se pojištění v občanském zákoníku. Konkrétně se zrušila celá hlava XV., která se problematice pojištění věnovala. V občanském zákoníku tak zůstalo pouze několik paragrafů upravujících pojištění, například v souvislosti s cestovní či nájemní smlouvou. I přesto zákon o pojistné smlouvě jasně definoval svůj vztah k občanskému zákoníku. „*Nejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem.*“¹⁵³

Ve stejném období začal platit také zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, který byl již v souladu s právem Evropských společenství.

¹⁵⁰ Výroční zpráva 2000: Vývoj českého pojišťovnictví v letech 1991–2000. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2001 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/onas/vyrocnizpravy/2000.pdf>, str. 5.

¹⁵¹ Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 9, písm. a), ve znění k 23. 7. 1999.

¹⁵² Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, § 18, odst. 1, ve znění k 5. 2. 2004.

¹⁵³ Tamtéž, § 1, odst. 2, ve znění k 5. 2. 2004.

Tento zákon upravuje podmínky pro podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů a pro zahájení jejich činnosti. Zákonem se zřizuje jejich registr a upravuje výkon státního dozoru nad jejich činností.¹⁵⁴

Zároveň došlo k novelizaci zákona o pojišťovnictví zákonem č. 39/2004 Sb., kterým se česká právní úprava týkající se pojišťovnictví harmonizovala s normami EU obsaženými v třetí generaci směrnic. Český pojistný trh se stal součástí jednotného pojistného trhu EU a začal se zde uplatňovat přístup tzv. jednotné licence. Díky této jednotné licenci bylo umožněno pojišťovnám a zajišťovnám z členských zemí Evropské unie, které získaly povolení k provozování činnosti v některém z členských států, provozovat pojišťovací činnost také v ostatních členských státech.¹⁵⁵ Prostřednictvím této novely došlo také k navýšení základního kapitálu tuzemských pojišťoven podle provozované pojišťovací činnosti.¹⁵⁶

V roce 2005 vešel v účinnost zákon č. 377/2005 Sb., který se věnuje doplňkovému dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech. V zákoně byly upravovány také správní delikty.¹⁵⁷

S přijetím zákona č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, došlo k nahrazení státního dozoru dohledem a tato činnost byla převedena pod pravomoci ČNB. *„Česká národní banka vykonává dohled nad ... pojišťovnami, zajišťovnami, penzijními fondy a dalšími osobami působícími v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění podle zvláštních právních předpisů ...“*¹⁵⁸

Dalším významným zákonem upravujícím oblast pojišťovnictví byl zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, kterým došlo k implementaci směrnic EU – zejména směrnice 2005/68/ES, o zajištění. Tento zákon prošel od své platnosti celou řadou novelizací. Tou pravděpodobně nejvýznamnější bylo

¹⁵⁴ Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, § 1.

¹⁵⁵ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4, str. 33-34.

¹⁵⁶ Zákon č. 39/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, § 9, odst. 1, ve znění k 5. 2. 2004.

¹⁵⁷ Zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů, § 30 až 31, ve znění k 29. 9. 2005.

¹⁵⁸ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění zákona č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, § 44, odst. 1, písm. c).

přijetí zákona č. 304/2016 Sb., kterým došlo k implementaci Evropské směrnice Solventnost II. do našeho právního systému. Cílem této směrnice bylo zajistit lepší ochranu „... klientů, zvýšení harmonizace kvantitativních a kvalitativních regulačních metod a stanovení minimálních standardů.“¹⁵⁹

Významný vliv na oblast pojišťovnictví mělo přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, který se mimo jiné věnuje také pojištění a upravuje ho. Problematika týkající se pojištění tak přestala být regulovaná samostatným zákonem a byla opět začleněna do občanského zákoníku. Nový občanský zákoník, který vešel v účinnost 1. 1. 2014 a nahradil tak do té doby platný a mnohokrát novelizovaný zákon č. 40/1964 Sb., řadí pojištění mezi tzv. odvážné smlouvy. „Závisí-li podle ujednání stran prospěch, anebo nepospěch alespoň jedné ze smluvních stran na nejisté události, jedná se o smlouvu odvážnou.“¹⁶⁰ Prostřednictvím NOZ došlo k posílení slabších stran, tedy spotřebitelů. „Kdo jako podnikatel vystupuje vůči dalším osobám v hospodářském styku, nesmí svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.“¹⁶¹ V NOZ je upravena například problematika majetkové a nemajetkové újmy, a to konkrétně v § 2894 až 2971. Oba termíny úzce souvisí s problematikou pojištění. Zákon stanovuje, že „Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.“¹⁶² Tímto zákoníkem navíc došlo k rozšíření osob, které mají nárok na odškodnění kvůli duševním útrapám. Kromě příbuzných v přímé linii, jako jsou rodiče a děti, mají nárok na odškodnění také osoby v nepřímé linii, jako jsou například sourozenci. „Při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“¹⁶³

Dne 1. 12. 2018 nabyl účinnosti zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, který reflektoval směrnici Evropského parlamentu

¹⁵⁹ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7, str. 14.

¹⁶⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2756.

¹⁶¹ Tamtéž, § 433, odst. 1.

¹⁶² Tamtéž, § 2951, odst. 2.

¹⁶³ Tamtéž, § 2959.

a Rady (EU) 2016/97¹⁶⁴ a který zároveň ruší a nahrazuje předchozí zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona. Tento zákon zavedl novou kategorizaci zprostředkovatelů (samostatný zprostředkovatel, vázaný zástupce, doplňkový pojišťovací zprostředkovatel a pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika). Zákon se na rozdíl od svého předchůdce již nevztahuje na činnost likvidátorů pojistných událostí. Novinkou je také zavedení systému sloužícího k ověření odborné způsobilosti zprostředkovatelů.¹⁶⁵

3.1 Vývoj právní úpravy týkající se veřejného zdravotního pojištění od roku 1992

Právní základ veřejného zdravotního pojištění v České republice se opírá o Listinu základních práv a svobod. „Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmíněk, které stanoví zákon.“¹⁶⁶

S účinností od ledna 1992 byl přijat zákon č. 548/1991 Sb., kterým došlo k novelizaci zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Prostřednictvím této novely se zdravotní péče na našem území začala přizpůsobovat podmínkám demokratického státu a zákon nově umožnil poskytovat zdravotní péči také jiným než státním subjektům. „Zdravotní péči poskytují zdravotnická zařízení státu, obcí, fyzických a právnických osob v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy.“¹⁶⁷

Dne 1. 1. 1992 nabyly účinnosti zákon č. 550/1991 Sb., zákon České národní rady o všeobecném zdravotním pojištění, který výrazně ovlivnil systém zdravotního pojištění na našem území. „Tento zákon upravuje všeobecné zdravotní pojištění ..., na jehož základě je poskytována potřebná zdravotní péče bez nutnosti její přímé úhrady v rozsahu stanoveném tímto zákonem a Zdravotním řádem.“¹⁶⁸

Zákon stanovoval, co spadá pod pojem tzv. potřebné zdravotní péče, jakým způsobem zdravotní pojištění vzniká/zaniká, a další práva a povinnosti plátců

¹⁶⁴ Někdy též nazývaná jako směrnice IDD - Insurance Distribution Directive.

¹⁶⁵ Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, § 56, odst. 1.

¹⁶⁶ Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, čl. 31.

¹⁶⁷ Zákon č. 548/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění zákona České národní rady č. 210/1990 Sb. a zákona České národní rady č. 425/1990 Sb., § 11, odst. 1.

¹⁶⁸ Zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, § 1, ve znění k 30. 12. 1991.

pojistného a pojištěnců. Zdravotní řád byl vydán nařízením vlády č. 216/1992 Sb. a blíže stanovoval „*Rozsah potřebné zdravotní péče a podmínky jejího poskytování ...*“.¹⁶⁹

Spolu se zákonem o všeobecném zdravotním pojištění začala účinnost rovněž zákonu č. 551/1991 Sb., kterým se zřídila Všeobecná zdravotní pojišťovna (dále také VZP). Úkolem této pojišťovny je dle zákona provádět „... *všeobecné zdravotní pojištění, pokud toto pojištění neprovádějí resortní, oborové a podnikové zdravotní pojišťovny.*“¹⁷⁰ Zákon stanovoval například příjmy a výdaje pojišťovny či její organizační strukturu. V zákoně byla Všeobecné zdravotní pojišťovně stanovena povinnost uzavřít během prvních dvou let účinnosti zákona smlouvu s každým zdravotnickým zařízením, které o to požádá. Zároveň každé zdravotnické zařízení muselo uzavřít smlouvu s VZP, pokud o to požádala pojišťovna.¹⁷¹

Zákonem České národní rady o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách byl připraven právní rámec pro jiné pojišťovny, než byla Všeobecná zdravotní pojišťovna, a v systému zdravotního pojištění tak vzniklo konkurenční prostředí. Zákon č. 280/1992 Sb. nabyt účinností 1. 7. 1992. „*Tento zákon upravuje vznik, činnost a zánik resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťoven ... a jejich vztah k Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky.*“¹⁷²

O rok později nabyt účinnosti zákon č. 592/1992 Sb., který je platný i dnes a který se věnuje pojistnému a jeho výši, penále, a navíc stanovuje systém přerozdělování pojistného. „*Tento zákon upravuje výši pojistného na všeobecné zdravotní pojištění ..., penále, způsob jejich placení, kontrolu, vedení evidence plátců pojistného a zřízení zvláštního účtu všeobecného zdravotního pojištění.*“¹⁷³ Zákon určuje pojistné ve výši 13,5 % z vyměřovacího základu za rozhodné období.¹⁷⁴

K významným změnám ve zdravotním pojištění došlo s přijetím zákona č. 59/1995 Sb., kterým se novelizoval výše zmíněný zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění. Touto novelizací došlo k přesunutí rozlišení

¹⁶⁹ Zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, § 2, odst. 2, ve znění k 30. 12. 1991.

¹⁷⁰ Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, § 2, odst. 1, ve znění k 30. 12. 1991.

¹⁷¹ Tamtéž, § 26.

¹⁷² Zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, § 1.

¹⁷³ Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, § 1, ve znění k 21. 12. 1992.

¹⁷⁴ Tamtéž, § 2, odst. 1.

plně a částečně hrazené zdravotní péče ze Zdravotního řádu do samotného zákona. „Zdravotní péče podle tohoto zákona se poskytuje jako péče plně nebo částečně hrazená zdravotním pojištěním.“¹⁷⁵ Toto rozdělení na plně a částečně hrazenou péči se provádí „... s ohledem na charakter postižení zdravotního stavu a objem finančních zdrojů na úhradu této péče.“¹⁷⁶ Zákon zároveň stanovil, že pojištěnec má právo na změnu zdravotní pojišťovny pouze jednou za dvanáct měsíců (dřívější právní úprava umožňovala změnu pojišťovny jednou za tři měsíce). „Zdravotní pojišťovnu lze změnit jednou za 12 měsíců, a to vždy jen k 1. dni kalendářního čtvrtletí.“¹⁷⁷

S přijetím zákona č. 60/1995 Sb., byly zavedeny větší kontrolní mechanismy do systému fungování Všeobecné zdravotní pojišťovny. Zákon stanovil, že „Kontrolu činnosti Pojišťovny¹⁷⁸ provádí Ministerstvo financí.“¹⁷⁹ Dle tohoto zákona musela VZP předkládat Ministerstvu financí návrh zdravotně pojistného plánu na následující rok, účetní závěrku a výroční zprávu za loňský rok a zprávu auditora. Ve zdravotně pojistném plánu musel být uveden plán příjmů a výdajů, předpokládaný vývoj struktury pojištěnců, plán provozních nákladů a další důležitá data, na základě kterých následně Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR zdravotní pojistný plán schvalovala. V případě, že by ke schválení plánu nedošlo, řídila se činnost VZP provizoriem, které bylo stanoveno Ministerstvem financí v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví.¹⁸⁰

V roce 1996 došlo s přijetím zákona č. 149/1996 Sb. k přenesení některých povinností a pravomocí týkajících se veřejného zdravotního pojištění z Ministerstva financí na Ministerstvo zdravotnictví. Kontrola činnosti VZP byla nyní svěřena do rukou Ministerstva zdravotnictví v součinnosti s Ministerstvem

¹⁷⁵ Zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, ve znění zákona č. 59/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, § 1.

¹⁷⁶ Tamtéž, § 2, odst. 2.

¹⁷⁷ Tamtéž, § 10, odst. 1, písm. a).

¹⁷⁸ Pojišťovnou se rozumí Všeobecná zdravotní pojišťovna.

¹⁷⁹ Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění zákona č. 60/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 7a, odst. 1.

¹⁸⁰ Tamtéž, § 6.

financí. Ministerstvo zdravotnictví se také stalo jediným orgánem, který musí VZP pravidelně informovat o svém hospodaření. „*Pojišťovna je povinna vždy do 60 dnů po skončení kalendářního čtvrtletí podat Ministerstvu zdravotnictví zprávu o svém hospodaření.*“¹⁸¹

Zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, platil až do roku 1997, kdy byl nahrazen zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Tento zákon byl v mnohém podobný svému předchůdci, navíc však obsahoval ustanovení, která byla do té doby upravována Zdravotním řádem.¹⁸² V tomto zákoně se nově setkáváme s pojmem veřejného zdravotního pojištění, který nahradil do té doby používaný pojem všeobecné zdravotní pojištění. „*Kde se v jiných předpisech používá pojmu ‚všeobecné zdravotní pojištění‘, rozumí se tím ‚veřejné zdravotní pojištění‘.*“¹⁸³ Zákon měl původně platit pouze jeden rok¹⁸⁴, následně byla díky novelizacím jeho platnost prodloužena nejprve do roku 1999, následně do roku 2000 a novela zákona č. 459/2000 Sb. omezení účinnosti zákona zrušila. V zákoně nalezneme informace o vzniku a zániku zdravotního pojištění, o pojistném či právech a povinnostech pojištěnců. Dle tohoto zákona mají pojištěnci právo na výběr zdravotní pojišťovny, lékaře či jiného odborného pracovníka a zdravotnického zařízení. Pojištěnci mají také právo na výběr dopravní služby, která je ve smluvním vztahu k příslušné zdravotní pojišťovně, na zdravotní péči bez přímé úhrady, na výdej léčivých přípravků bez přímé úhrady (pokud jde o přípravky hrazené ze zdravotního pojištění) a mohou se podílet na kontrole poskytnuté zdravotní péče hrazené zdravotním pojištěním.¹⁸⁵

¹⁸¹ Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění zákona č. 149/1996 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů, § 8, odst. 1.

¹⁸² Zdravotní řád byl zrušen nálezem ÚS č. 206/1996 Sb. o zrušení některých ust. č. 20/1966 Sb., č. 550/1991 Sb., č. 216/1992 Sb., č. 467/1992 Sb. a č. 426/1992 Sb., jelikož „... meze ústavního práva na bezplatnou zdravotní péči na základě veřejného pojištění, jak je občanům České republiky zajištěna v čl. 31 Listiny, lze stanovit výlučně zákonem a nikoliv dalšími podzákonnými právními předpisy. Nelze tak učinit ani nařízením vlády, i když je vláda České republiky podle čl. 78 Ústavy oprávněna vydávat nařízení k provedení zákona a v jeho mezích, a to i bez výslovného zákonného zmocnění.“

¹⁸³ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, § 56, odst. 3.

¹⁸⁴ Tamtéž, § 61. „*Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. dubna 1997, s výjimkou § 15 odst. 10 věty první a § 59 bodu 5, které nabývají účinnosti dnem 1. ledna 1998, a pozbývá účinnosti dnem 30. června 1998.*“

¹⁸⁵ Tamtéž, § 11.

V roce 2004 vstoupila Česká republika do EU, a proto byla nucena upravit některé právní normy tak, aby vyhovovaly nově vzniklým podmínkám a situacím. Již v roce 2001 vzniklo v ČR Centrum mezistátních úhrad, které se stalo „... styčným orgánem ČR pro oblast zdravotní péče v rámci zemí EU.“¹⁸⁶ V roce 2016 pak Centrum mezistátních úhrad změnilo svůj název na Kancelář zdravotního pojištění.

Od června roku 2004 byl postupně zaváděn tzv. evropský průkaz zdravotního pojištění (EHIC - European Health Insurance Card), díky kterému může být jeho držitel v případě dočasného pobytu v některé ze zemí EU, na Islandu, v Lichtenštejnsku, Norsku a Švýcarsku „... poskytnuta nezbytná lékařská péče ve státním lékařském zařízení, a to za stejných podmínek a za stejnou cenu (v některých zemích zdarma) jako lidem pojištěným v dané zemi.“¹⁸⁷

Prostřednictvím zákona č. 117/2006 Sb. došlo k výraznější úpravě v organizační struktuře VZP. Ředitele VZP nově volila Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR na návrh vlády. Ředitel VZP je dle tohoto zákona volen na 4 roky a musí se jednat o osobu plně způsobilou k právním úkonům, bezúhonnou a s ukončeným vysokoškolským vzděláním. Správní rada je tvořena 10 členy, které jmenuje vláda, a 20 členy volenými Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR.¹⁸⁸

Významnou změnu v oblasti veřejného zdravotního pojištění představoval zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, který zavedl tzv. regulační poplatky v rozmezí 30–90 Kč. „Pojištěnec, anebo za něj jeho zákonný zástupce, je povinen v souvislosti s poskytováním hrazené péče hradit zdravotnickému zařízení, které zdravotní péči ... poskytlo, regulační poplatek...“¹⁸⁹ Zákon zároveň stanovoval výjimky z placení regulačních poplatků, které měli dle tohoto zákona například pojištěnci umístění v dětských domovech či osoby při ochranném léčení nařízením soudem. Při preventivní prohlídce se regulační poplatek také neplatil. Během následujících let docházelo postupně k přidávání výjimek z placení

¹⁸⁶ Cestování a pobyt v zahraničí. *Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/pojistenci/cestovani-a-pobyt-v-zahranici>.

¹⁸⁷ Evropský průkaz zdravotního pojištění. *Evropská komise* [online]. [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=559&langId=cs>.

¹⁸⁸ Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění zákona č. 117/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti veřejného zdravotního pojištění, § 14 až 20, ve znění k 31. 3. 2006.

¹⁸⁹ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, § 16a, odst. 1, ve znění k 16. 10. 2007.

poplatků a v současné době je ze všech tehdy zavedených poplatků platný pouze poplatek ve výši 90 Kč za poskytnutou pohotovostní službu.

V dubnu roku 2012 vešly v účinnost tři důležité právní normy, které ovlivnily podobu veřejného zdravotnictví – zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách a zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. Tyto zákony nahradily do té doby platný zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.

V návaznosti na směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2011/24/EU byl přijatý zákon č. 60/2014 Sb., který se mimo jiné věnoval problematice přeshraničních služeb. Díky tomuto zákonu má pojištěnec právo „... *na náhradu nákladů, které vynaložil na zdravotní služby čerpané v jiném členském státě Evropské unie, pokud jde o zdravotní služby, které by byly při poskytnutí na území České republiky hrazeny ze zdravotního pojištění ..., a to pouze do výše stanovené pro úhradu takových služeb, pokud by byly poskytnuty na území České republiky...*“.¹⁹⁰

V září roku 2015 nabyl účinnost zákon č. 200/2015 Sb., který bývá někdy nazýván transparenční novelou a přinesl změny ve zveřejňování smluv u zdravotních pojišťoven a zdravotnických zařízení.

V současnosti je tedy legislativní rámec systému veřejného zdravotního pojištění tvořen zákonem č. 48/1997 Sb.¹⁹¹, zákonem č. 592/1992 Sb.¹⁹², zákonem č. 551/1991 Sb.¹⁹³, zákonem č. 372/2011 Sb.¹⁹⁴ a konečně zákonem č. 280/1992 Sb.¹⁹⁵ Kdybych měl zhodnotit, kde vidím v oblasti zdravotního pojištění rezervy, případně co by bylo možné změnit, zaměřil bych se na oblast právní úpravy zdravotních pojišťoven. Existenci dvou právních norem, kdy jedna je určena pouze VZP a druhá ostatním zdravotním pojišťovnám, považuji za zbytečnou. Myslím si, že do budoucna by mohlo dojít ke sjednocení obou právních úprav do jedné funkční. Zároveň by tak mohlo dojít k zajištění větší rovnoprávnosti mezi jednotlivými pojišťovnami.

¹⁹⁰ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 60/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, § 11, odst. 1, písmeno m).

¹⁹¹ Zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

¹⁹² Zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.

¹⁹³ Zákon o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky.

¹⁹⁴ Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

¹⁹⁵ Zákon České národní rady o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách.

3.2 Vývoj právní úpravy týkající se pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla od roku 1992

Úkolem pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je poskytovat ochranu jak pojištěnci, tak i všem dalším osobám, kterým by mohla vzniknout škoda při provozu vozidla. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla mělo na našem území na počátku 90. let podobu zákonného pojištění. Vyhláška č. 492/1991 Sb.¹⁹⁶, která nabývala účinnosti dne 1. 1. 1992, stanovovala, že toto zákonné pojištění může vykonávat Česká pojišťovna, akciová společnost. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla bylo tedy monopolně zastřešováno právě touto pojišťovnou a majitelé motorových vozidel neměli možnost volby produktů ani pojistitele.

Vyhláška ukládala povinnost platit pojistné od momentu, kdy byla vozidlu přidělena poznávací značka, případně ode dne nabytí vozidla (pokud se jednalo o vozidlo, kterému se poznávací značka nepřidělovala). „*Za tuzemské motorové vozidlo vzniká povinnost platit pojistné přidělením státní poznávací značky a trvá do trvalého vyřazení motorového vozidla z provozu.*“¹⁹⁷

Prostřednictvím této vyhlášky došlo k navýšení sazeb pojistného, které zůstávalo nezměněné od roku 1951. „*Sazba pojistného za osobní automobil (resp. osobní automobil nad 500 cm³) se nezměnila neuvěřitelných 37 let – od roku 1954 do roku 1991 platili motoristé za toto vozidlo 144 Kčs. Tato sazba vlastně platila již od roku 1951, kdy byla pro osobní automobil vyhláškou stanovena sazba 720 Kčs a po měnové reformě došlo k jejímu přepočtu v poměru 5 : 1 na částku 144 Kčs.*“¹⁹⁸ Tyto sazby nemohly zcela logicky stačit na pokrytí závazků pojišťoven, jelikož hodnota dopravních škod se stále zvyšovala, a tak s vyhláškou došlo k jejich zvýšení.

Pojistné musel platit ten, kdo byl zapsán v technickém průkazu jako držitel vozidla, a to bez vyzvání jednou ročně. Ve vyhlášce byly uvedeny i konkrétní sazby pojistného a jeho výše závisela na typu vozidla. Ten, kdo měl povinnost pojistné platit, si jej musel sám vypočítat podle ustanovení této vyhlášky. Vyhláška tedy nahrazovala jak pojistnou smlouvu, tak i všeobecné pojistné podmínky.¹⁹⁹

¹⁹⁶ Vyhláška č. 492/1991 Sb., kterou se stanoví rozsah a podmínky zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla.

¹⁹⁷ Tamtéž, § 13.

¹⁹⁸ JEDLIČKA, Petr a Vít ŠROLLER. Povinné ručení v průběhu 100 let trvání aktuární profese v ČR. *Pojistný obzor* [online]. 2019, (2), 34-38 [cit. 2021-03-05]. ISSN 2464-7381. Dostupné z: <https://www.pojistnyobzor.cz/images/archiv/2019-2/casopis.pdf>, str. 35.

¹⁹⁹ Vyhláška č. 492/1991 Sb., kterou se stanoví rozsah a podmínky zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, § 13 až 17.

Za přelomový moment lze považovat rok 1999, kdy došlo k přijetí zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů. S přijetím zákona došlo k přechodu ze zákonného na povinně smluvní pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, k odstranění monopolu a ke vzniku konkurenčního prostředí v oblasti pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Pojistníci tak získali možnost vybrat si pojistitele. Zákonem se také zřídila Česká kancelář pojistitelů „*Tímto zákonem se upravuje pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, zřizuje se Česká kancelář pojistitelů (ČKP) a vymezuje její působnost.*“²⁰⁰

V zákoně jsou definovány některé stěžejní pojmy (např. pojem vozidlo, pojistitel, škodná událost, zelená karta aj.). Nově zákon určuje, že ke vzniku pojištění dochází na základě pojistné smlouvy, kterou je pojistitel povinen uzavřít. „*Pojištění odpovědnosti vzniká na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi pojistníkem a pojistitelem.*“²⁰¹ Zákon také vymezuje výši limitů pojistného plnění, stanovuje výši pojistného a určuje další práva a povinnosti smluvních stran.²⁰²

Ve stejném roce vešla v platnost také prováděcí vyhláška č. 205/1999 Sb., kterou se provádí zákon č. 168/1999 Sb. a která mimo jiné určuje seznam cizích států, na jejichž území se pojištění odpovědnosti vztahuje na škody způsobené provozem tuzemských vozidel.²⁰³

V témže roce byl přijat zákon č. 307/1999 Sb., který novelizoval zákon č. 168/1999 Sb. a který rozšířil výjimky z povinnosti uzavřít pojištění odpovědnosti také pro vozidla speciálních policejních a jiných služeb (např. vozidla provozovaná Bezpečnostní informační službou, Policií ČR či Vojenským zpravodajstvím).²⁰⁴

V roce 2000 vešel v platnost zákon č. 361/2000 Sb., který je pro legislativu týkající se provozu na pozemních komunikacích zlomovým. Tento zákon nabyl účinnosti v lednu roku 2001 a je „... *prvním historickým zákonem České republiky*

²⁰⁰ Výroční zpráva české asociace pojišťoven: Prohlášení asociace k pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2000 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/1999.pdf>, str. 5.

²⁰¹ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, § 3, odst. 1.

²⁰² Tamtéž, § 3a až 13.

²⁰³ Mimo území České republiky, ostatních členských států Evropské unie a dalších států tvořících Evropský hospodářský prostor, se pojištění odpovědnosti vztahuje na škody způsobené provozem tuzemských vozidel na území států Albánie, Andorry, Bosny a Hercegoviny, Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, Monaka, San Marina, Srbska, Černé Hory, Švýcarska, Turecka, Ukrajiny a Vatikánu.

²⁰⁴ Výroční zpráva 2000: Vývoj českého pojišťovnictví v letech 1991–2000. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2001 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2000.pdf>, str. 4.

vymežující právní úpravu pravidel provozu na pozemních komunikacích, v oblasti řídičských oprávnění a řídičských průkazů.“²⁰⁵ V zákoně jsou vymezena práva, povinnosti a pravidla provozu na pozemních komunikacích. Zákonem jsou dále upravována řídičská oprávnění a řídičské průkazy. Dochází také k vymezení působnosti a pravomocí orgánů státní správy a Policie ČR ve věcech provozu na pozemních komunikacích.²⁰⁶

Roku 2001 vešel v účinnost zákon č. 56/2001 Sb.²⁰⁷, který spolu s vyhláškou č. 243/2001 Sb.²⁰⁸ upravoval nový institut trvalého a dočasného vyřazení vozidla z registru vozidel, což může být jeden z důvodů zániku pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.²⁰⁹

Poté, co Česká republika vstoupila do Evropské unie, bylo nutné právní úpravu týkající se tzv. povinného ručení harmonizovat s právní úpravou platnou v rámci EU. V květnu 2004 proto vešel v účinnost zákon č. 47/2004 Sb., který mimo jiné zvýšil limity pojistného plnění při škodě na zdraví nebo usmrcení z 18 milionů na 35 milionů Kč či zrušil povinnost Ministerstva financí schvalovat všeobecné pojistné podmínky.²¹⁰

V témže roce došlo prostřednictvím vyhlášky č. 309/2004 Sb. k úpravě náležitostí dokladu o hraničním pojištění.²¹¹

Na pojišťovnictví mělo vliv také vydání zákona č. 411/2005 Sb., jehož cílem je snížit množství dopravních nehod a úmrtí na silnicích. V § 47 tohoto zákona se hovoří o dopravní nehodě a dochází zde ke zvýšení limitu pro hmotnou škodu

²⁰⁵ STRNADOVÁ, Zuzana a Vratislav KELNAR. Novela zákona o provozu na pozemních komunikacích v ČR: Dopad novely zákona č. 361/2000 Sb. a vyhodnocení bodového systému na bezpečnost provozu na pozemních komunikacích. *Policista* [online]. 2008, 14(9) [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/policista-obsah-cisla-9-2008.aspx>, str. 1.

²⁰⁶ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, § 1.

²⁰⁷ Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb.

²⁰⁸ Vyhláška č. 243/2001 Sb., o registraci vozidel.

²⁰⁹ Výroční zpráva 2001: Vývoj českého pojišťovnictví v roce 2001. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2002 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/onas/vyrocnizpravy/2001.pdf>, str. 7.

²¹⁰ Zákon č. 47/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 3, odst. 4, písm. a).

²¹¹ Výroční zpráva 2003: Vývoj českého pojišťovnictví v roce 2003. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2004 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/onas/vyrocnizpravy/2003.pdf>, str. 7.

na vozidle, kdy se nemusí dopravní nehoda hlásit policii, z 20 na 50 tisíc (pokud jsou splněny další požadavky zákona). *„Dojde-li při dopravní nehodě ke hmotné škodě na některém ze zúčastněných vozidel včetně přepravovaných věcí nebo na jiných věcech nižší než 50 000 Kč, jsou účastníci dopravní nehody povinni ohlásit tuto nehodu policistovi, jestliže se nedohodnou na míře účasti na způsobení vzniklé škody nebo byla-li hmotná škoda způsobena na majetku třetí osoby.“*²¹² Tímto zákonem bylo nově zavedeno také bodové hodnocení porušení povinností stanovených zákonem (tzv. bodový systém). *„Bodovým hodnocením se zajišťuje sledování opakovaného páchání přestupků nebo trestných činů, spáchaných porušením vybraných povinností stanovených předpisy o provozu na pozemních komunikacích řidičem motorového vozidla nebo že se řidič porušování těchto povinností nedopouští.“*²¹³

Koncem roku 2005 začalo ministerstvo financí ČR připravovat návrh novely zákona č. 168/1999 Sb., prostřednictvím které měla být implementována tzv. pátá motorová směrnice (2005/14/ES). Zákon č. 137/2008 Sb. byl schválen a vydán v roce 2008. Přijetím tohoto zákona se mimo jiné zelená karta stala jediným dokladem o pojištění odpovědnosti a také byl zaveden příspěvek do České kanceláře pojistitelů, který hradí vlastník nebo provozovatel vozidla v případě, že bylo vozidlo provozováno bez pojištění odpovědnosti.²¹⁴ *„Je-li provozováno tuzemské vozidlo bez pojištění odpovědnosti v rozporu s tímto zákonem, je vlastník vozidla povinen uhradit Kanceláři příspěvek za dobu, po kterou bylo vozidlo provozováno v rozporu s tímto zákonem.“*²¹⁵

²¹² Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění zákona č. 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, § 47, odst. 5.

²¹³ Tamtéž, § 123 a.

²¹⁴ Výroční zpráva 2008: Regulace pojistného trhu. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2009 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2008.pdf>, str. 13.

²¹⁵ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění zákona č. 137/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 24 c, odst. 1.

V roce 2008 došlo k přijetí zákona č. 274/2008 Sb., kterým byl zvýšen limit pro hmotnou škodu na vozidle, kdy se nemusí dopravní nehoda hlásit policii, z 50 na 100 tisíc. Tato hranice je platná i dnes. V případě, že je škoda nižší než 100 tisíc a jsou splněny další zákonné podmínky (nedojde k usmrcení či zranění osob atd.), jsou účastníci dopravní nehody nově povinni sepsat společný záznam o dopravní nehodě, který podepíší a předají pojistiteli. V záznamu musí být uvedeno místo a čas dopravní nehody a musí být identifikováni účastníci nehody a vozidla. Dále je nutné uvést příčiny, průběh a následky nehody.²¹⁶

K dalším změnám v oblasti pojištění odpovědnosti z provozu vozidla došlo roku 2013 v souvislosti se zákonem č. 160/2013 Sb., kterým byl zřízen Fond zábrany škod při České kanceláři pojistitelů. Do tohoto fondu musí členové České kanceláře pojistitelů odvádět minimálně 3 % z přijatého pojistného z pojištění odpovědnosti z provozu vozidla ročně. *„Kancelář vytváří fond zábrany škod, který se použije pro zábranu škod vznikajících provozem vozidel. ... Člen Kanceláře je povinen odvádět do fondu zábrany škod nejméně 3 % z ročního přijatého pojistného z pojištění odpovědnosti za každý kalendářní rok.“*²¹⁷

V témže roce byl přijat také zákon č. 239/2013 Sb.²¹⁸, který přinesl několik změn například v postupu při registraci či při zápisu změn údajů v registru silničních vozidel. Zákon také umožnil v případě splnění zákonem daných podmínek pojištění odpovědnosti z provozu více vozidel pod jednou pojistnou smlouvou.²¹⁹

Přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ovlivnilo také oblast pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Zatímco zákon č. 40/1964 Sb.²²⁰

²¹⁶ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění zákona č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, § 47.

²¹⁷ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 160/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 23a, odst. 1 a 2.

²¹⁸ Zákon č. 239/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

²¹⁹ Výroční zpráva 2013: Regulace pojišťovnictví ČR a EU. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2014 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocnizpravy/2013.pdf>, str. 19.

²²⁰ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

stanovoval konkrétní sumy, které byly vypláceny pozůstalým jako odškodnění při usmrcení blízké osoby, NOZ již toto konkrétní finanční vymezení neobsahuje. „Při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení.“²²¹

Další změnu na poli pojištění odpovědnosti z provozu vozidla přinesl rok 2017, kdy došlo k vyhlášení zákona č. 293/2017 Sb. s účinností od 1. 1. 2018. Tímto zákonem se právně zakotvily příspěvky nepojištěných osob. Zákon stanovil povinnost pojištění odpovědnosti z provozu vozidla po celou dobu, kdy bude vozidlo zapsáno v registru. „Nestanoví-li tento zákon jinak, ... musí být v případě vozidla zapsaného v registru silničních vozidel podle zákona upravujícího podmínky provozu vozidel na pozemních komunikacích povinnost pojištění odpovědnosti podle tohoto zákona splněna po celou dobu, kdy je vozidlo zapsáno v registru silničních vozidel, s výjimkou doby, kdy je v registru silničních vozidel zapsáno jako vyřazené z provozu, vyvezené do jiného státu nebo zaniklé, a doby, kdy je vozidlo odcizené ...“²²² Zákonem došlo zároveň k úpravě převodu přebývajících financí z garančního fondu do fondu zábrany škod.

V říjnu roku 2018 vešel v účinnost zákon č. 193/2018 Sb., který novelizoval zákon č. 361/2000 Sb. o silničním provozu. Tato novela přinesla několik novinek, například speciální registrační značky pro ekologická vozidla tvořené velkými písmeny „EL“ nebo nový systém vytváření průjezdné cesty v kolonách pro vozidla s právem přednostní jízdy.²²³

V roce 2020 policie vyšetřovala 94 794 dopravních nehod²²⁴, což jen dokládá nutnost pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Díky tomuto pojištění je zajištěna velká míra ochrany poškozeným osobám, jelikož u pojištění

²²¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2959.

²²² Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 293/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 1, odst. 2, písm. a).

²²³ Zákon č. 193/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

²²⁴ Statistika nehodovosti: Statistické údaje o nehodovosti na území ČR. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.

odpovědnosti z provozu vozidla dochází k vyplacení pojistného plnění poškozenému v každém případě (s výjimkou případů stanovených v § 7 zákona č. 168/1999 Sb.), a to i když by ke škodě došlo hrubou nedbalostí či dokonce úmyslným jednáním.²²⁵ Nicméně v některých zákonem stanovených případech může pojistitel vyplacenou výši pojistného plnění nárokovat po pojištěném. Této problematice se věnuje § 10 zákona č. 168/1999 Sb.

Současnou právní úpravu pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla považuji za dostatečnou. Myslím si, že momentální nastavení, kdy jsou sazby pojistného určeny na základě mnohých objektivních důvodů (množství škod během pojištění, věk, město, ve kterém bude vozidlo provozováno) a zároveň jsou uplatňovány systémy bonus a malus, je spravedlivé, zejména v porovnání s předchozí zákonnou pojistnou úpravou.

3.3 Vývoj právní úpravy týkající se zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání od roku 1992

Ačkoliv se tato práce zabývá právní úpravou od roku 1992, při mapování vývoje zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele musíme jít více do historie, a to až do roku 1966. V tomto roce totiž vešel v účinnost zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, který byl účinný až do konce roku 2006 a v určité podobě se na něj odkazují i zákony současné.

Zákon č. 65/1965 Sb., neboli zákoník práce, upravoval pracovněprávní vztahy na našem území. V zákoníku byl upraven například vznik a zánik pracovního poměru či povinnosti z něj vyplývající, ale především se zde setkáváme s nárokem na náhradu škody. V § 190 až 206 jsou upraveny odpovědnosti za škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání. „*Došlo-li u pracovníka při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví nebo k jeho smrti úrazem (dále jen "pracovní úraz"), odpovídá za škodu tím vzniklou organizace, u níž byl pracovník v době úrazu v pracovním poměru.*“²²⁶ Již v této době se tedy setkáváme s institutem odškodňování pracovních úrazů, který dal základ současné právní úpravě.

²²⁵ JANDOVÁ, Lucie. Nejvyšší soud dvakrát k pojištění motorových vozidel. *Pojistný obzor* [online]. 2021, (1), 12-14 [cit. 2021-03-05]. ISSN 2464-7381. Dostupné z: <https://www.pojistnyobzor.cz/aktualni-cislo>, str. 13.

²²⁶ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, § 190, odst. 1, ve znění k 30. 6. 1965.

Zákon mimo jiné stanovoval, že v případě, kdy zaměstnanec utrpěl pracovní úraz nebo u něj byla zjištěna nemoc z povolání, musí organizace tomuto zaměstnanci poskytnout náhradu za ztrátu výdělku, bolest a ztížené společenské uplatnění, náklady spojené s léčením a věcnou škodu.²²⁷

Sociální a politické změny spojené s rokem 1989 se nevyhnuly ani oblasti pracovněprávních vztahů. Spolu se vzrůstajícím trendem soukromého podnikání bylo třeba upravit systém odškodňování zaměstnanců v případech pracovních úrazů či nemocí z povolání. V roce 1990 vešel v účinnost zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, který upravoval zákonné pojištění odpovědnosti podnikatele za škodu, která vznikla pracovníkovi při plnění pracovních povinností. „*Registrací vzniká zákonné pojištění odpovědnosti podnikatele za škodu vzniklou pracovníku při plnění pracovních povinností nebo v přímé souvislosti s ním, za kterou podnikatel odpovídá podle zákoníku práce.*“²²⁸ Tento zákon byl prováděn vyhláškou č. 138/1990 Sb., která mimo jiné stanovovala, že podnikatelé se pro případ své odpovědnosti za škodu pojišťují u České státní pojišťovny.²²⁹

Další změnu přinesl zákon o živnostenském podnikání, který s účinností od 1. 1. 1992 upravoval povinné smluvní pojištění právě v oblasti pracovněprávních vztahů. „*Zaměstnává-li podnikatel alespoň jednoho pracovníka, je povinen uzavřít smluvní pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou jeho zaměstnancům při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, za kterou podnikatel odpovídá. Podnikatel je povinen uzavřít smluvní pojištění vždy tak, aby smlouva o pojištění byla účinná ke dni vzniku pracovního poměru z první pracovní smlouvy.*“²³⁰

V roce 1993 došlo k výrazné transformaci této právní úpravy díky zákonu č. 37/1993 Sb., kterým bylo do naší právní úpravy zavedeno zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele. Díky tomuto zákonu měly organizace, které zaměstnávaly alespoň jednoho pracovníka, povinnost pojistit se pro případ odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Původní smluvní pojištění se tak transformovalo do podoby pojištění zákonného. Zákon také stanovuje, u které pojišťovny se musí zaměstnavatel pojistit. V případě, že bylo

²²⁷ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, § 193, odst. 1, ve znění k 30. 6. 1965.

²²⁸ Zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, § 22, odst. 1, ve znění k 23. 4. 1990.

²²⁹ Vyhláška č. 138/1990 Sb., kterou se stanoví podmínky zákonného pojištění odpovědnosti podnikatele za škodu, která vznikne pracovníkovi při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, § 1.

²³⁰ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 68, ve znění k 15. 11. 1991.

pojištění sjednáno k 31. 12. 1992, bylo sjednáno u České pojišťovny²³¹, po tomto dni jsou organizace pojištěny u Kooperativy²³². Výjimka pak platí pro organizace, které mají postavení státního orgánu.²³³ Zákonné pojištění se vztahuje na všechny zaměstnance, kteří utrpí úrazy či nemoci z povolání bez ohledu na to, zda jsou zaměstnaní na základě pracovní smlouvy, dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce.

V případě, že pojišťovně při poskytování zákonného pojištění vznikne ztráta, mají právo na její úhradu ze státního rozpočtu. Přebytky naopak pojišťovny do státního rozpočtu odvádí. „Vznikne-li pojišťovně provozováním zákonného pojištění majetková újma, mají právo na úhradu této újmy ze státního rozpočtu. Přbytek vzniklý z tohoto pojištění odvedou pojišťovny do státního rozpočtu.“²³⁴

Tento zákon následně doplnila vyhláška Ministerstva financí č. 125/1993 Sb., která stanovuje bližší podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Ve vyhlášce je stanoveno, že „... Zaměstnavatel má právo, aby za něho pojišťovna ... nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce.“²³⁵ Vyhláška také stanovuje minimální výši pojistného na kalendářní čtvrtletí na 100 Kč.²³⁶

V lednu roku 1996 vešlo v účinnost Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanovuje seznam nemocí z povolání. Tento seznam je v současnosti rozdělen do šesti kapitol²³⁷ a reflektuje zdravotní rizika při práci a jejich souvislost s některými typy poškození zdraví. Za nemoci z povolání jsou dle tohoto nařízení považovány „... nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených

²³¹ Nyní Generali Česká pojišťovna a.s.

²³² Nyní Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group.

²³³ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 37/1993 Sb., o změnách v nemocenském a sociálním zabezpečení a některých pracovněprávních předpisů, § 205d, odst. 1, ve znění k 31. 12. 1992.

²³⁴ Tamtéž, § 205d, odst. 2, ve znění k 31. 12. 1992.

²³⁵ Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, § 2, odst. 1.

²³⁶ Tamtéž, Příloha č. 2 k vyhlášce č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

²³⁷ Kapitola I. - Nemoci z povolání způsobené chemickými látkami; Kapitola II. - Nemoci z povolání způsobené fyzikálními faktory; Kapitola III. - Nemoci z povolání týkající se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice; Kapitola IV. - Nemoci z povolání kožní; Kapitola V. - Nemoci z povolání přenosné a parazitární; Kapitola VI. - Nemoci z povolání způsobené ostatními faktory a činiteli.

v seznamu nemocí z povolání.“²³⁸ Za nemoc z povolání je chápána také akutní otrava, která vznikla nepříznivým působením chemických látek.²³⁹

Postup při uznávání nemocí z povolání byl stanoven ve vyhlášce č. 342/1997 Sb., která vešla v účinnost v lednu 1998. Touto vyhláškou byl zároveň vydán seznam zdravotnických zařízení, která tyto nemoci uznávají.²⁴⁰

V současnosti je náhrada škody při pracovním úrazu či nemoci z povolání upravena v zákoně č. 262/2006 Sb. v zákoníku práce a v jeho přechodných ustanoveních. V § 365 současného zákoníku práce se píše: „*Ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona do dne nabytí účinnosti jiné právní úpravy pojištění odpovědnosti zaměstnavatele při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání se řídí zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání ustanovením § 205d zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 74/1994 Sb. a zákona č. 220/2000 Sb., vyhláškou č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění vyhlášky č. 43/1995 Sb., vyhlášky č. 98/1996 Sb., vyhlášky č. 74/2000 Sb., vyhlášky č. 487/2001 Sb. a zákona č. 365/2011 Sb., a zákonem č. 182/2014 Sb.*“²⁴¹

V zákoníku práce také nalezneme samotnou definici pracovního úrazu. Pracovní úraz je definován jako „... *poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.*“²⁴² Pokud dojde k úrazu po cestě do nebo z práce, nelze dle zákona hovořit o pracovním úrazu.²⁴³ Zaměstnavatel se může zprostit povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu v případech stanovených v § 270 zákoníku práce.

Prakticky od začátku byla tato právní úprava považována za nedostatečnou a dočasnou. Proto došlo ke zpracování zákona č. 266/2006 Sb., zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců. Úrazové pojištění mělo doplňovat nemocenské a důchodové pojištění a prostřednictvím tohoto zákona se mělo upustit od systému odškodňování pracovních úrazů a nově měl být zaveden systém dávek. Z úrazového pojištění měl

²³⁸ Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, § 1 odst. 1.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Vyhláška č. 342/1997 Sb., kterou se stanoví postup při uznávání nemocí z povolání a vydává seznam zdravotnických zařízení, která tyto nemoci uznávají.

²⁴¹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 365, odst. 1.

²⁴² Tamtéž, § 271k, odst. 1.

²⁴³ Tamtéž, § 271k, odst. 3.

být vyplácen úrazový příplatek, úrazová renta, úrazové vyrovnání, bolestné, příspěvek za ztížení společenského uplatnění, náhrada nákladů spojených s léčením, náhrada nákladů spojených s pohřbem, jednorázový příspěvek pozůstalému či úrazová renta pozůstalého.²⁴⁴ Ačkoliv byl zákon platný již od roku 2006, jeho účinnost byla v průběhu let neustále odkládána, až došlo k jeho zrušení zákonem č. 205/2015 Sb.

S tématem odpovědnosti za škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání úzce souvisí ochrana zdraví a bezpečnosti při práci. Právě ta totiž může vést k minimalizaci rizika vzniku pracovních úrazů. Právo na bezpečnost a ochranu je zakotveno v článku 28 Listiny základních práv a svobod, kde je stanoveno, že zaměstnanci mají právo na uspokojivé pracovní podmínky. „*Zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky. Podrobnosti stanoví zákon.*“²⁴⁵ Bližší požadavky, které by měly zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci jsou upraveny v zákoně č. 309/2006 Sb.²⁴⁶

V lednu roku 2011 vešlo v účinnost Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, které reflektuje předpisy Evropské unie. V nařízení je upravován „... *způsob a obsah evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, hlášení smrtelného pracovního úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu.*“²⁴⁷

V dubnu roku 2012 vešla v účinnost vyhláška č. 104/2012 Sb., která se zabývá posuzováním nemocí z povolání a která rovněž rušila předchozí vyhlášku č. 342/1997 Sb. V této vyhlášce jsou stanoveny bližší požadavky „... *na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku ...*“²⁴⁸

²⁴⁴ Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, § 17, odst. 1.

²⁴⁵ Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, čl. 28.

²⁴⁶ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy.

²⁴⁷ Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, § 1.

²⁴⁸ Vyhláška č. 104/2012 Sb., o stanovení bližších požadavků na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku.

Od října 2015 vešlo v účinnost Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., které se zabývá odškodňováním bolesti a ztížením společenského uplatnění způsobeným pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Tato novela si klade za cíl zpřesnit systém odškodňování. Bolest a ztížení společenského uplatnění se hodnotí v bodech, kdy hodnota jednoho bodu je 250 Kč.²⁴⁹

Za rok 2019 bylo na našem území evidováno 44 552 pracovních úrazů z čehož 95 jich bylo smrtelných.²⁵⁰ Tato čísla dokládají, že určitá forma pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání je nutná. I přes to si myslím, že současná podoba zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele je jedním z mála „zpátečnických“ pojištění, které na našem území nalezneme. Systém zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele má jistě celou řadu pozitiv, ale i negativ. Hlavní výhodou spatřuji v jistém vyplacení náhrady za škodu poškozenému zaměstnanci, a to i v případě, že jeho zaměstnavatel není solventní, případně ukončil činnost. Za hlavní nevýhodu považuji fakt, že tento systému není pro zaměstnavatele motivující – nefungují zde bonusy a malusy a zaměstnavatel tak není motivován zvyšovat míru bezpečnosti v pracovním prostředí. Určitou formou řešení by mohlo být, tak jako u pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, přechod ze zákonného pojištění na pojištění povinně smluvní. Tento systém by umožnil vznik konkurence v odvětví pojištění odpovědnosti zaměstnavatele a bylo by možné používat systém slev či naopak přírážek k pojistnému v případě, že by nebyla dodržována bezpečnost práce.

²⁴⁹ Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, § 3, odst. 1.

²⁵⁰ MRKVIČKA, Petr. Analýza smrtelné pracovní úrazovosti v ČR v roce 2019. *BOZPinfo* [online]. 01.02.2021 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/analyza-smrtelne-pracovni-urazovosti-v-cr-v-roce-2019>.

ZÁVĚR

Právní úprava pojištění a pojišťovnictví prošla za dobu své existence celou řadou změn. Ty největší z nich se obvykle pojily s celkovými změnami ve společnosti – v posledních třiceti letech to byl například pád komunistického režimu, vznik samostatné České republiky či vstup ČR do Evropské unie.

Cílem této práce bylo uceleně představit pojem pojišťovnictví a pojištění a následně seznámit čtenáře s vývojem právní úpravy pojištění na našem území od roku 1992 do současnosti. Nyní bych rád shrnul poznatky, ke kterým jsem během psaní práce došel.

Problematika pojistných vztahů byla dlouhou dobu upravena v občanském zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.). V roce 2004 byly pasáže věnující se pojistným vztahům ze zákoníku vyjmuty a došlo k vytvoření vlastního zákona pro oblast pojišťovnictví – zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě. Od roku 2014 se právní úprava pojištění vrátila opět do občanského zákoníku, konkrétně tedy do zákona č. 89/2012 Sb. Za jednu z hlavních změn, kterou v oblasti pojišťovnictví NOZ přinesl, považuji odškodňování nemajetkové újmy, kdy je náhrada za ublížení na zdraví či při usmrcení stanovována podle zásad slušnosti.

Osobně se domnívám, že právní úprava pojištění na našem území je na poměrně dobré úrovni. Tím, že v roce 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie a byla tedy „nucena“ sjednotit celou řadu právních předpisů tak, aby odpovídaly normám EU, je naše pojišťovací legislativa na obdobné úrovni jako právní úpravy v ostatních členských státech.

Za velký krok dopředu považuji přijetí zákona o distribuci pojištění a zajištění, ke kterému došlo na konci roku 2018. Přijetí tohoto zákona by mělo zabránit nekalým praktikám využívaným při uzavírání pojištění a mělo by vést k větší právní ochraně spotřebitele.

Právní úprava zdravotního pojištění v ČR je v současné době ukotvena v zákoně č. 48/1997 Sb. (zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů), zákoně č. 592/1992 Sb. (zákon České národní rady o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění), zákoně č. 372/2011 Sb. (zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování), zákoně č. 551/1991 Sb. (zákon České národní rady o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky) a konečně v zákoně č. 280/1992 Sb. (zákon České národní rady o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách). Na poli zdravotního pojištění vidím zbytečnou složitost, nebo spíše roztržitost, v právní

úpravě. Příkladem může být například existence dvou různých úprav, týkajících se činnosti zdravotních pojišťoven. V současnosti totiž máme zákon č. 551/1991 Sb., který upravuje činnost VZP a následně zákon č. 280/1992 Sb., který se věnuje činnosti ostatních zdravotních pojišťoven. Myslím si, že kdyby do budoucna došlo ke sjednocení obou právních úprav do jedné přehledné právní úpravy, mohlo by to zajistit také větší rovnoprávnost mezi pojišťovnami. V současnosti má totiž VZP stále dominantní postavení na trhu (zhruba 57 % klientů).

Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla má momentálně na našem území podobu povinně smluvního pojištění. K transformaci ze zákonného pojištění na pojištění povinně smluvní došlo s přijetím zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů. Díky přijetí tohoto zákona vzniklo v oblasti tzv. povinného ručení konkurenční prostředí. Navíc zde fungují principy jako je bonus a malus, které vedou k individualizovanému stanovení výše pojistného na základě předchozího škodného nebo naopak bezškodného průběhu pojištění. Právní úpravu pojištění odpovědnosti z provozu vozidla považuji za dostatečnou. Co by mohlo být diskutabilní je výše minimálních limitů pojistného plnění, které jsou v současnosti u pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla stanoveny na 35 milionů korun. Tato hodnota zůstala nezměněná již od roku 2004 a to i přes to, že cena vozidel a hodnota majetku neustále roste. Tím pádem se zvyšují škody na majetku a narůstají zejména výlohy související se zdravotními následky. Mnozí pojistitelé jsou si však vědomi, že výše minimálních limitů nemusí být dostačující, a proto nabízí i vyšší limity (například Direct pojišťovna, a.s. nabízí limity pojistného plnění v maximální výši 250 milionů Kč). Dle informací dostupných ze stránek České kanceláře pojistitelů dosahuje průměrná hodnota škody na majetku 44 tisíc korun a průměrná újma na zdraví dosahuje hodnoty téměř 380 tisíc korun. Tyto hodnoty znamenají nárůst o 5,2 % oproti předcházejícímu roku, což rozhodně nelze považovat za nízké procento.²⁵¹

V čem si naopak myslím, že poněkud zaostáváme, je dosud stále platné zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele. Už jen skutečnost, že se jedná o zákonné pojištění, které je značně monopolní, mi přijde pro 21. století

²⁵¹ Vývoj povinného ručení 2020: Průměrná škoda v povinném ručení roste o 5 %. *Česká kancelář pojistitelů* [online]. 4. listopadu 2020 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.ckp.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/148-novinka-pro-ridice-v-cele-evrope-barva-tzv-zelene-karty-se-od-cervence-zmeni-na-bilou-2>.

neakceptovatelné. Fakt, že musí pojišťovny odvádět přebytky do státní kasy a nemůžou je využít například na prevenci považuji za další nedostatek této právní úpravy. Naopak hlavním pozitivem je jistota výplaty náhrady škody poškozenému zaměstnanci i v případě, že zaměstnavatel ukončil činnost či není dostatečně solventní.

Práce měla za cíl zmapovat vývoj právní úpravy vybraných tří pojištění, což si myslím, že se mi podařilo splnit. Všeobecně jsem přesvědčen, že právní úprava pojištění a pojišťovnictví na našem území je na poměrně dobré úrovni. Nicméně kvůli neustálému společenskému, politickému a technickému vývoji a pokroku je více než jasné, že situace v oblasti pojistného práva zcela jistě nezůstane neměnná.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

The aim of this thesis is to describe the development of insurance legislation in Czech Republic since 1992 until now. Insurance can be understood as an economic sector that ensures financial elimination of those risks that may affect people's activities. Its purpose is to protect people from adverse consequences that may occur as a result of accidental unforeseeable situations.

In the first chapter, the most essential terms, such as insurance, are being defined. It also deals with conditions of commencement and termination of insurance contracts and all the distinct forms and types of insurances are also listed here.

Second chapter deals with different subjects and entities active within the insurance sector, e. g. insurance companies, reinsurance companies, agents etc. Control and supervision mechanics, currently used mainly by the Czech National Bank, are addressed in this chapter as well.

Finally, the main focus lies in the third chapter, where I deal with the actual legislation development itself. It provides an overview of the most important laws and bills regarding insurance in Czech Republic since 1992. Due to the large scale of the whole issue, I decided to demonstrate the development in-depth on 3 specific types of Insurance. I do also offer an evaluation and suggestions for future eventual changes for each type.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČKP	Česká kancelář pojistitelů
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ÚS	Ústavní soud
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna
Sb.	Sbírka zákonů
odst.	Odstavec
písm.	Písmeno
ust.	Ustanovení

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

Právní předpisy

- Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
- Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii.
- Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti.
- Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů.
- Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti.
- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.
- Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.
- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.
- Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění.
- Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců.
- Zákon č. 231/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce a zákon o zaměstnanosti.
- Zákon č. 320/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví.
- Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů.
- Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona.

- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance.
- Zákon č. 60/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.
- Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů.
- Zákon č. 39/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů.
- Zákon č. 548/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění zákona České národní rady č. 210/1990 Sb. a zákona České národní rady č. 425/1990 Sb.
- Zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění.
- Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky.
- Zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách.
- Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.
- Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 307/1999 Sb.

- Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy.
- Zákon č. 47/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 239/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- Zákon č. 193/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce.
- Zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů.
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.
- Zákon č. 37/1993 Sb., o změnách v nemocenském a sociálním zabezpečení a některých pracovněprávních předpisů.
- Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví.
- Vyhláška č. 52/1994 Sb., kterou se stanoví tvorba, použití a způsob umístění prostředků technických rezerv pojišťovny.
- Vyhláška č. 492/1991 Sb., vyhláška ministerstva financí České republiky, kterou se stanoví rozsah a podmínky zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla.

- Vyhláška č. 125/1993 Sb., Vyhláška ministerstva financí, kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.
- Vyhláška č. 138/1990 Sb., kterou se stanoví podmínky zákonného pojištění odpovědnosti podnikatele za škodu, která vznikne pracovníkovi při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.
- Vyhláška č. 243/2001 Sb., o registraci vozidel.
- Vyhláška č. 342/1997 Sb., kterou se stanoví postup při uznávání nemocí z povolání a vydává seznam zdravotnických zařízení, která tyto nemoci uznávají.
- Vyhláška č. 104/2012 Sb., o stanovení bližších požadavků na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku.
- Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání.
- Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu.
- Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání.

Judikatura

- Nález č. 206/1996 Sb., Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. července 1996 ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a zákona České národní rady č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, Zdravotního řádu vydaného nařízením vlády České republiky č. 216/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky Ministerstva zdravotnictví České republiky č. 467/1992 Sb., o zdravotní péči poskytované za úhradu, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky Ministerstva zdravotnictví České republiky č. 426/1992 Sb., o úhradě léčiv a prostředků zdravotnické techniky, ve znění pozdějších předpisů.

Literatura

- ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
- DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, [2015]. ISBN 978-80-87865-25-5.
- DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, c2009. ISBN 978-80-86929-51-4.
- *Česká správa sociálního zabezpečení - 25 let*. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, [2015]. ISBN 978-80-87039-43-4.
- HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7.
- KAMENÍKOVÁ, Blanka, Jiří POLÁCH a Miloš KRÁL. *Bankovníctví a pojišťovnictví: studijní pomůcka pro distanční studium*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008. ISBN 978-80-7318-655-5.
- KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4.
- MARVAN, Miroslav a Josef CHALOUPECKÝ. *Dějiny pojišťovnictví v Československu*. Bratislava: Alfa Konti, 1993. ISBN 80-88739-01-2.
- REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy: učebnice s programem na generování cvičných testů*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5871-8.
- REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Partners. ISBN 978-80-247-3671-6.
- TICHÝ, Milík. *Ovládání rizika: analýza a management*. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-415-5.
- VÁVROVÁ, Eva. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. Praha: Grada, 2014. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4662-3.

Odborné články v elektronické podobě

- BERAN, Jiří, Milan INDRA a Jan URBANEC. ZDPZ: Účinnější ochrana spotřebitele a cesta k vyšší kredibilitě sektoru. *Pojistný obzor* [online]. 2018, (4) [cit. 2020-09-28]. ISSN 2464-7381. Dostupné z: <https://www.pojistnyobzor.cz/archiv/85-2018-4>.

- JANDOVÁ, Lucie. Nejvyšší soud dvakrát k pojištění motorových vozidel. *Pojistný obzor* [online]. 2021, (1), 12-14 [cit. 2021-03-05]. ISSN 2464-7381. Dostupné z: <https://www.pojistnyobzor.cz/aktualni-cislo>.
- JEDLIČKA, Petr a Vít ŠROLLER. Povinné ručení v průběhu 100 let trvání aktuárské profese v ČR. *Pojistný obzor* [online]. 2019, (2), 34-38 [cit. 2021-03-05]. ISSN 2464-7381. Dostupné z: <https://www.pojistnyobzor.cz/images/archiv/2019-2/casopis.pdf>.
- KUBÁŇ, Drahomír. Účel dohledu v pojišťovnictví. *Pojistné rozpravy* [online]. 2019, (36), 24-30 [cit. 2021-02-14]. ISSN 2571-1059. Dostupné z: <https://www.pojistnerozpravy.cz/images/archiv/2019-36/casopis.pdf>.
- MORA VCOVÁ, Stanislava. Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání... Zklamání na všech frontách. *Pojistný obzor* [online]. 2016, (3), 24-27 [cit. 2021-02-27]. ISSN 2464-7381. Dostupné z: <https://www.pojistnyobzor.cz/archiv/68-2016-3>.
- MRKVIČKA, Petr. Analýza smrtelné pracovní úrazovosti v ČR v roce 2019. *BOZPinfo* [online]. 01.02.2021 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/analyza-smrtelne-pracovni-urazovosti-v-cr-v-roce-2019>.
- NEČAS, Svatopluk a Eva VÁVROVÁ. Milníky vývoje českého pojistného trhu. *Pojistné rozpravy* [online]. 2020(37), 6-15 [cit. 2021-02-07]. ISSN 2571-1059. Dostupné z: <https://www.pojistnerozpravy.cz/aktualni-cislo>.
- STRNADOVÁ, Zuzana a Vratislav KELNAR. Novela zákona o provozu na pozemních komunikacích v ČR: Dopad novely zákona č. 361/2000 Sb. a vyhodnocení bodového systému na bezpečnost provozu na pozemních komunikacích. *Policista* [online]. 2008, 14(9) [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/policista-obsah-cisla-9-2008.aspx>.

Ostatní elektronické zdroje

- Annual Reports. *VIGorous Reinsurance* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.vig-re.com/media/1525/informace-o-zaji%C5%A1%C5%A5ovn%C4%9B-3q-2020.pdf>.
- Celkový přehled počtu subjektů v časové řadě. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z:

https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB30.CAS_RADA_DRUHA_STAT4.

- Cestování a pobyt v zahraničí. *Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/pojistenci/cestovani-a-pobyt-v-zahranici>.
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [ČNB]. Počty subjektů – Pojišťovny. (číslo sestavy = 37189/5001). In: *Databáze časových řad ARAD* [online]. Česká národní banka, c2003-2021. Sestava vygenerovaná dne 21. 3. 2021. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=3&p_sport=2&p_des=50&p_sestuid=37189&p_uka=1%2C16%2C19%2C22&p_strid=BCA&p_od=200903&p_do=202012&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C.
- Evropský průkaz zdravotního pojištění. *Evropská komise* [online]. [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=559&langId=cs>.
- Informace pro veřejnost ohledně uplatňování bonusů a malusů v rámci tzv. povinného ručení. *Česká národní banka* [online]. 05. 10. 2015 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/vykon-dohledu/upozorneni-pro-verejnost/20151005_bonus_malus_povinne_ruceni/index.html.
- JINDRA, Vojtěch. Pojišťovnictví [online prezentace]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjS9rKBo8HvAhXaAxAIHTMEA8AQFjABegQIARAD&url=https%3A%2F%2Fedu.uhk.cz%2F~jindrvo1%2Ffiles%2Fpojis%2Fprednasky%2F11_pojistovnictvi.ppt&usg=AOvVaw3axz5JKnN_JTmToFZkcILI.
- Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-09-28]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz.
- O České kanceláři pojistitelů. *Česká kancelář pojistitelů* [online]. [cit. 2020-10-04]. Dostupné z: <https://www.ckp.cz/ceska-kancelar-pojistitelu>.

- O nás. *Akademie České asociace pojišťoven* [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.akademiecap.cz/ONas>.
- O nás. *Česká asociace pojišťoven* [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/o-nas>.
- Pojistný trh v České republice. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/pojistny-trh-v-ceske-republice>.
- Pojištění právní ochrany. *Česká kancelář pojistitelů* [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-odpovednosti>.
- Právo na náhradu škody a nemajetkové újmy. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-nahradu-skody-a-nemajetkove-ujmy.aspx>.
- Příjemci důchodů (v prosinci příslušného roku). *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SZB05a&z=T&f=TABULKA&skupId=467&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E301_null_&katalog=30850&pvo=SZB05a&str=v206&v=v4_null_null_null.
- Slovník pojmů. *Česká asociace pojišťoven* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/slovník-pojmu/1285-likvidace-pojistne-udalosti?highlight=WyJsaWt2aWRhY2UiXQ==>.
- Statistika nehodovosti: Statistické údaje o nehodovosti na území ČR. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.
- Vybrané údaje o sociálním zabezpečení za rok 2019. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2020 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920.pdf/47e97485-48a7-4838-9a49-6394d7688052?version=1.1>.
- Výdaje na zdravotní péči podle druhu péče, 2010–2018 (v %). *Český statistický úřad* [online]. 2020 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-zdravotnickych-uctu-cr-2010-2018>.

- Výroční zpráva české asociace pojišťoven: Prohlášení asociace k pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2000 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/1999.pdf>.
- Výroční zpráva 2000: Vývoj českého pojišťovníctví v letech 1991–2000. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2001 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2000.pdf>.
- Výroční zpráva 2001: Vývoj českého pojišťovníctví v roce 2001. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2002 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2001.pdf>.
- Výroční zpráva 2003: Vývoj českého pojišťovníctví v roce 2003. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2004 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2003.pdf>.
- Výroční zpráva 2008: Regulace pojistného trhu. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2009 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2008.pdf>.
- Výroční zpráva 2013: Regulace pojišťovníctví ČR a EU. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha, 2014 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2013.pdf>.
- Vývoj pojistného trhu 1-12/2020. *Česká asociace pojišťoven* [online]. 2021 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: https://www.cap.cz/images/statisticke-udaje/vyvoj-pojisteno-trhu/final_na_v%C3%BDm%C4%9Bnu_STAT-2020Q4-CAP-CS-2021-02-04-WEB.pdf.
- Vývoj povinného ručení 2020: Průměrná škoda v povinném ručení roste o 5 %. *Česká kancelář pojistitelů* [online]. 4. listopadu 2020 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.ckp.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/148-novinka-pro-ridice-v-cele-evrope-barva-tzv-zelene-karty-se-od-cervence-zmeni-na-bilou-2>.
- Výsledky zdravotnických účtů ČR v letech 2010 až 2018. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2020 [cit. 2020-09-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122362658/26000520.pdf/ce8cd21a-9317-4b04-8e5d-441be5ea0c8b?version=1.1>.